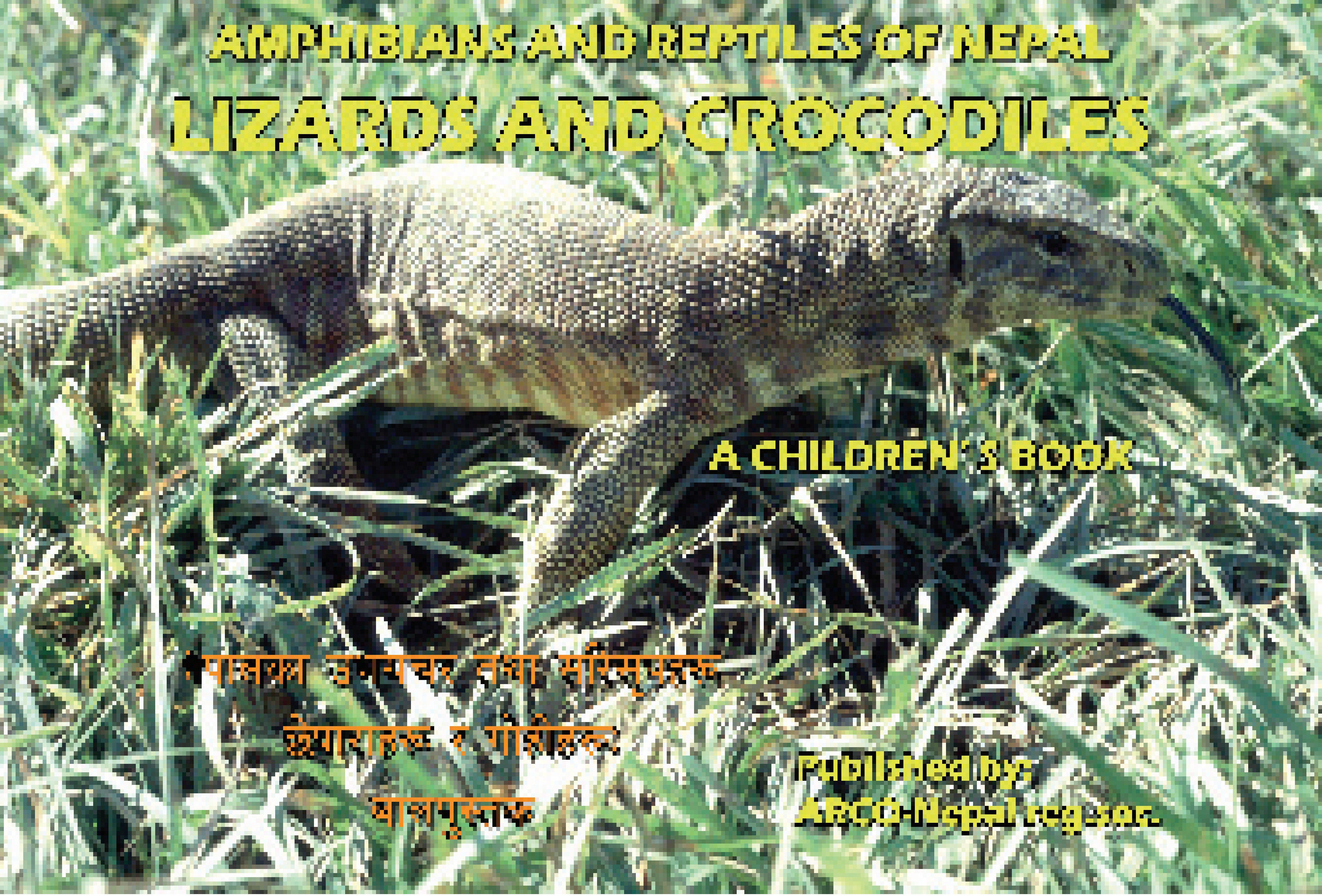

AMPHIBIANS AND REPTILES OF NEPAL

LIZARDS AND CROCODILES

A CHILDREN' S BOOK

नेपालका उभयचर तथा सरिसृपहरू

छेपाराहरू र गोहीहरू

बालपुस्तक

Published by:
ARCO-Nepal reg.soc.

Published by

ARCO-Nepal e.V.
c/o Edlingerstr. 18
D-81543 München / Germany
www.arco-nepal.de,
arco-nepal@t-online.de

Editor : Prof. Dr. H. H. Schleich

ISBN 978-3-9814938-1-8

Cover: Varanus flavescens
Back cover: Lizards & Crocodiles
Varanus bengalensis, Varanus flavescens, Gecko gekko, Calotes versicolor, Laudakia tuberculata, Mabuya macularia, M. carinata, Japalura variegata, Ophisaurus gracilis, Draco sp., Oriotiaris tricarinata, O. kumaonensis, Asymblepharus capitaneus, A. ladacensis, Phrynocephalus theobaldi, Lygosoma, Sitana, Sphenomorphus maculatus, Cyrtopodion martinstolli, C. nepalense, Hemidactylus fasciatus, Cosymbotus platyurus, Crocodylus palustris, Gavialis gangeticus

© Fotos: H. Hermann Schleich
Foto: *Cyrtopodion martinstolli*: N. Helfenberger
© Text: H. H. Schleich & W. Kästle
© Nepali text: K. Rai
© Illustrations: Arco-Nepal reg.soc.
1. Edition: 2012

प्रकाशक

आर्को नेपाल इ.भी

केयर/एडलिङ्गर स्ट्रिट१८
डब्लुडब्लुडब्लु.आर्को–नेपाल.डे
आर्को-नेपाल एटदरेट अनलाइन.डे

सम्पादक : प्रो. डा. हर्मन स्लाइख

ISBN 978-3-9814938-1-8

आवरण : *भ्यारानस फ्लाभिसेन्स (सुनगोहोरो)*
पछिल्लो आवरण पृष्ठ : छेपारा र गोहीहरू
भ्यारानस बेङ्गालेन्सिस, भ्यारानस फ्लाभिसेन्स, गेक्को गेक्को,क्यालोटिस भर्सिकलर, लौडाकिया ट्युबरकुलेटा, क्यालोटिस भर्सिकलर, गेक्को गेक्को, माबुया कारिनटा, माबुया म्याकुलेटा, जापालुरा भ्यारिगाटा, ओफिसाउरस ग्रासिलिस, ड्राको स्पेस, ओरियोटिआरिस ट्राइकारिनेटा, ओरियोटिआरिस कुमाउनेन्सिस, एसिम्ब्लेफारस क्यापिटेनियस, फ्रिनोसेफालस थियोबाल्डी, एसिम्ब्लेफारस ल्याडाकेन्सिस, लाइगोसोमा स्फेनोमर्फस म्याकुलाटस, सिटाना सिवालेन्सिस, फेनोमोर्फस मेकुलाटस, सर्टोपोडियन मार्टिनस्टोल्ली, हेमिड्याक्टाइलस फ्लाभिभिरिडिस, कोसिम्बोटस प्लाटियुरस, सिर्टोपोडियन नेपालेन्स, क्रोकोडाइलस पालुस्ट्रिस, ग्याभियलिस ग्याञ्जेटिकस,

फोटो : एच.हर्मन स्लाइख
फोटो : *सर्टोपोडियन मार्टिनस्टोल्ली* एन. हेल्फेनबर्गनर
आलेख : एच.एच. स्लाइख तथा डब्लु. क्यास्ले
अनुवादक : के.आर. राई
व्याकरण : होम सुवेदी
रेखाङ्कनकर्ता : आर्को-नेपाल रजि.सोसा. ई.भाइभिस
१. संस्करण : २०१२

AMPHIBIANS AND REPTILES OF NEPAL
LIZARDS AND CROCODILES

A CHILDREN'S BOOK

नेपालका उभयचर तथा सरिसृपहरू

छेपाराहरू र गोहीहरू

बालपुस्तक

H. Hermann Schleich & Kaluram Rai

हर्मन स्ल्याइख तथा कालुराम राई

Published by

ARCO-Nepal reg. soc.

प्रकाशक

आर्को नेपाल इ.भी.

Amphibians and Reptiles

Class: Reptilia, Reptiles, N: Sarisripaharu

Vertebrates with mostly 4 limbs; normally 5 clawed digits. Limbs are lacking in snakes. There are many lizards with reduced limbs and digits. Reptile skin is covered by horny structures of different size (scales, plates, granules, tubercles etc.) and provided with few glands. All main reptilian groups are represented in Nepal: Crocodiles (Order Crocodylia) with 2 species, turtles and tortoises (Order Testudines) with about 15, and scaled reptiles (Order Squamata) with about 40 lizard and about 70 snake species.

Order Crocodylia - Crocodiles

Crocodiles, N: Gohiharu

Large to very large aquatic reptiles with a laterally flattened tail and with digits webbed; 5 fingers and 4 toes. Eyes and nostrils are placed on the highest parts of the head. The ears can be closed with a valve. The skin is covered with thick horny plates which are – at least dorsally – underlain with an armour of flat bones. They lay large clutches of oval eggs, being deposited in nests which are dug into sand or consist of large mounds of rotting plants. The nests are guarded by adults. When the eggs are close to hatching, the juveniles inside them start squawking. At this acoustic signal a parent opens the nest, even helps the juveniles out of the eggshell. The offspring is then carried to the water in a parent's mouth.

Family: Crocodylidae -True crocodiles, N: Gohi

Family: Gavialidae – Gharials

This family comprises only a single species, the Gangetic gharial, a specialised fish eater with a thin and prolonged snout.

Order Squamata - Scaled reptiles

This group comprises lizards and snakes in two suborders.

SAURIA, Lizards (Saurians), N: Chheparaharu Khokchale (Rai), Chaparase Sherpa)

With the exception of the geckos (Family Gekkonidae) all Nepalese lizards have movable eyelids. In geckos, skinks and Glass lizards tails break easily. Amputation is facilitated e.g. by fracture plains in tail vertebrae. In the first two families the tail regenerates to a considerable length. All Nepalese lizards with the only exception of Theobald's toadhead agama (*Phrynocephalus theobaldi*), the East Himalayan forest skink (*Sphenomorphus indicus*) and perhaps some populations of the Glacier skink (*Asymblepharus ladacensis*) lay eggs.

Family: Varanidae, Monitors, N: Gohoroharu

With total lengths of 80 resp. 175 cm the both Nepalese monitor species are by far the largest lizards of the country. Above all the well-armed Bengal monitor should be handled with care as it can inflict serious wounds with its sharp teeth and dispense heavy blows when lashing its long tail.

Family: Agamidae, Agamids, N: Chheparaharuko samuha

Diurnal lizards with well-developed limbs; the skin is often capable of a striking colour change. Male agamid lizards may show brilliant colours during courtship and have specific display actions.

Family: Anguidae, Glass lizards, N: Kudkesarpaharu

This species is the only legless Nepalese lizard. In other species maternal care was observed, the female coiling around the eggs.

Family: Gekkonidae, Geckos, N: Bhittiharu & Mousuliharu, Phakcheba (Sherpa)

Geckos are very frequent around human habitations and they can be easily distinguished from other lizards by their enlarged digits which allow them to adhere to smooth surfaces, even glass panes. Besides crocodiles, geckos are the only reptiles with a loud voice. They lay eggs with hard, calcified shells – mostly two – which are hid in crevices. All species hunt at dusk or during the night. Most of them can be seen basking by day.

Family: Scincidae, Skinks, N: Bhanemungroharu

The skinks are rather frequent, but not easy to catch and difficult to identify. Besides the Glass lizard, skinks are the only group of Nepalese lizards with a head covered by large symmetrical scutes.

Their body scales are very thin, relatively large and overlapping, reminding fish scales. In most genera (except *Eutropis*) they are smooth and glossy. Skink tails are very fragile, and in the older and larger specimens practically almost all are regenerated and shorter than the original.

उभयचर तथा सरिसृपहरू

वर्ग (क्लास) : रेप्टिलिया सरिसृपहरू

मेण्डीय चौपायाहरू : साधारणतया नङ्ग्रासहितका पाँचऔंला भएका प्राणीहरू यस वर्गमा पर्दछन् । तर सर्पहरूका भने हातपाउ हुँदैनन् । धेरैजसो छेपाराहरूको पनि छोटाछोटा वा धेरै साना हातपाउ तथा औंलाहरू हुन्छन् । यसको छाला कडा खाले बनावटहरू (कत्ला खपटा, काँडे गिर्खा, लुन्द्रा आदि) हरूले ढाकिएको हुन्छ तथा केही ग्रन्थीहरू पनि पाइन्छन् । सरिसृपका प्रायः सबै समूह नेपालमा पाइन्छन् । जस्तै **अडर : क्रोकोडेलिया (गोही समूह)** । यसका करिब दुई प्रजातिहरू मात्र नेपालमा पाइन्छन् । अडर **: टेस्टुडाइन (पानी कछुवा) तथा पाखे कछुवाहरू),** यसका करिब १५ प्रजातिहरू नेपालमा पाइन्छन् । त्यसै गरी अडर : स्कुवामाटा (कत्ला भएका सरिसृपहरू) छेपारा तथा सर्पहरू । नेपालमा छेपाराहरूको करिब ४० प्रजाति र सर्पहरूको ७० प्रजाति पाइन्छ ।

अडर : क्रोकोडेलेया (गोहीहरूको उपवर्ग)
क्रोकोडायलस : गोहीहरू
सरिसृपहरूमध्ये सबभन्दा ठूलो शरीर भएको तथा च्याप्टे पुच्छर र हातमा जालिदार पाँच ओटा औंला र खुट्टामा चार ओटा औंला भएकाहरु यस वर्गमा पर्छन् । यसका आँखा र नाक टाउकाको माथिल्लो भागमा हुन्छन् । कान ढकनीले ढाकोका हुन्छ । छाला कडा खालको काँडे कत्लाहरूले ढाकिएको हुनुका साथै ढाडतर्फ सिरदेखि पुच्छरसम्म तिखा कत्लाका लहरहरू पाइन्छन् । बालुवाको खाल्डा बनाई ठुलाठुला फुलहरूको थुप्रो पार्ने गर्छन् । फुल पारेको थुप्रोलाई झारपात, कुहुन लागेको काठपात आदिले ढाकिदिएर यसको सुरक्षा गर्न नजिकै छेउमा बस्ने गर्छ । फुक काड्दा बच्चाहरू घस्रँदै आफैं बाहिर निस्कन्छन् । बच्चाहरू आफैं फुलबाट निस्कन सकेनन् भने माउले नै खोतलेर निकालिदिन्छ । बाहिर निस्किएका नवजात बच्चाहरूलाई माउले मुखमा बोकेर पानी भएको ठाउँसम्म लग्ने काम गर्छ ।

फेमिली : क्रोकोडालिडी (वास्तविक गोही), जस्तै : मगर गोहीहरू
फेमिली : ग्याभिएलिडी (घडियाल गोहीहरू)
नेपालमा यसको विशेष प्रकारको लामो नाक भएको एउटा मात्र प्रजाति पाइन्छ ।

अर्डर : स्कुवामाता (कत्ला भएका सरिसृपहरू)
यस समूहमा छेपाराहरू र सर्पहरू पर्दछन् र यो दुई उपसमूह (सब अर्डर) मा बाँडिएको छ ।
साउरिया : छेपाराहरू (राई भाषामा खोक्चाले र सेर्पा भाषामा चपरासे भनिन्छ)
नेपालमा पाइने छेपाराहरूमध्ये गेक्को (भित्तीसमूह) बाहेक अरु सबै छेपाराहरूमा झिम्काउन सक्ने परेला (आँखाको ढकनी चल्ने) पाइन्छ । माउसुली अथवा भित्तीहरू, टोकेटोके र कुड्के सर्पहरूको पुच्छर टुक्रिने गर्छ । टुक्रिने प्रक्रिया सुरक्षाका लागि हो । माथि उल्लेखित दुई प्रजातिको टुक्रिएको पुच्छर पुनः पलाउने गर्छ । छेपाराहरूमध्ये नेप्टे हिउँछेपारो (*फ्रिनोसिफालस थियोबाल्डी*), तेलिया भानेमुङ्ग्रो (*स्फेनोमोर्फोस इन्डिकस)* र हिमनदी भानेमुङ्ग्रो (*एसिम्ब्लेफारस ल्याडासेसिस*) बाहेक अरुले फुल पार्ने गर्दछन् ।

फेमिली : अगामिडी (पोथ्रे छेपारा परिवार)
यो दिउसो सक्रिय रहने र पूर्ण विकसित चार पाउ भएको छेपारो हो । यसका छालाको रङ छिटोछिटो परिवर्तन हुन्छ । प्रणयकालमा भाले पोथ्रे छेपाराहरू रङ्गिबिरङ्गी भएका देखिन्छन् ।

फेमिली : एङ्गुइडी (कुड्के सर्प परिवार)
यो नेपालको एक मात्र हात खुट्टा विहीन छेपाराहरूको परिवार हो । यसको पोथीले आफ्नो फुललाई कुड्लिङ परेर ओथारा बसी स्याहार्ने गर्छ । यस्तो स्वभावलाई अभिभावकीय स्याहार भनिन्छ ।

फेमिली : गेक्कोनिडी (भित्ती परिवार) भित्तीहरू र माउसुलीहरू (सेर्पा : फाक्चेवा)
साधारणतया भित्ती वा कोक्तेहरू मानव बसोबास भएका स्थानहरूमा पाइन्छन् । साथै यिनीहरूका औंलाहरू मोटा, खण्डखण्ड र घेराघेरा परेका हुनाले भित्ता, सिलिङ तथा चिल्लो सतहमा मात्र
होइन ऐना वा सिसाग्लासमा पनि हिंड्न सक्छन् । गोहीहरूबाहेक सरिसृपमध्येमा यही प्रजातिले मात्र आवाज निकाल्न सक्छ । यिनीहरूले कडा खोस्टा भएका दुईओटा फुल चेपचापमा वा
खोबिल्टाहरूमा पार्ने गर्छन् । सबै प्रजातिहरूले रिमरिम साँझमा, मिरमिरे बिहानीतिर अथवा राति बत्ती बलेको बेला चारोको खोजीमा निस्कन्छन् । प्रायजसो यिनीहरू दिउसो भने घाम तापेर
बिताउने गर्छन् ।

फेमिली : सिन्सिडी, स्किङ्कस, ने. भानेमुङ्ग्रोहरु
भानेमुङ्ग्रोहरु नेपालमा प्रशस्त भए तापनि सजिलै यिनीहरुलाई समातेर चिन्न सकिन्न । कुड्के सर्पबाहेक यिनीहरुको मात्र निधारमा बराबरसँग बाँडिएका कत्लाहरु हुन्छन् । यिनीहरुको शरीरमा
पातला कत्लाहरु भए तापनि ठुला र माछाका जस्ता हुन्छन् । प्रायः सबै जातिको (*मबुवा* बाहेक) शरीर चिल्लो र चिप्लो हुन्छ । यसको पुच्छर अति कफल्लो हुन्छ र त्यो चुँडिएर फेरि पलाउने
हुँदा नयाँको भन्दा पुरानो भानेमुङ्ग्रोको पुच्छर छोटो हुन्छ ।

फेमिली : भ्यारानिडी (गोहोरो परिवार)
नेपालमा पाइने गोहोरोहरू ८० देखि १०० सेन्टिमिटरसम्मको लम्बाइ भएका हुन्छन् । यिनीहरू नेपालमा पाइने छेपाराहरूमध्ये सबभन्दा ठुला प्रजाति हुन् । यिनलाई होसियारी साथ अवलोकन गर्नुपर्छ किनभने चलाउँदा यिनीहरूका तिखा नङ्ग्रा र दाँतले चिथोर्न सक्छन् र लामो पुच्छर बटारेर घुमाउँदा यिनीहरूका आराका दाँत जस्ता तिखा काँडाले चोट पुर्‍याउन सक्छन् ।

Varanus bengalensis, Bengal monitor

Nepali names: Bhaise gohoro, Kalo gohoro

CITES I Protected!!

adult (left), juvenile

How it looks: Length + tail ca. 750 + 1000 mm. Coloration very variable. The adults are a uniform yellow to brown, grey or black, with a varying amount of lighter and darker spots on the back.

Where it lives: Extremely adaptable and inhabits very different habitats, ranging from regions with winter snow or saline deserts to evergreen tropical rain forest, but also including deciduous forests, scrub and grassland, river banks and dry ravines. It is often associated with water. In Nepal, it inhabits lowland and hills and is most common in a mosaic of farmland (e.g. rice fields) with open forests, in river valleys and Sal (*Shorea robusta*) woods.

How it lives: It is running and climbing excellent, roaming around a lot in its territory. They live up to 22 yrs, being threatened as hunted for meet and its skin. Laying till 30 eggs.

Distribution in Nepal: Terai and Midlands of all parts, up to 2,040 m (Rakshe, Ilam District). In the highest part of the range there is a snow cover for several weeks.

भ्यारानस बेङ्गोलेनसिस, बेङ्गोल मोनिटर

नेपाली नाम : कालो गँगटो

साइटिसद्वारा संरक्षित

चित्र : वयष्क(बायाँ), बच्चा

यो कस्तो देखिन्छ ?: यस प्रजातिको लम्बाइ सिरदेखि पुच्छरसम्मको ७५० देखि १००० मिलिमिटरको हुन्छ । यस प्रजातिको रङ पनि बेग्लाबेग्लै प्रकारको हुन्छ । यिनीहरू वयष्कमा एकै खाले पँहेल्चोदेखि खैरो प्रकारका र कैलो, कालो ध्वाँसे हुन्छन् । साथै पिठ्यूँतिर कालो सेतो मिसिएका थोप्लाहरू पाइन्छन् ।

यो कहाँ बस्छ ?: यो जहीं पनि बाँच्न सक्ने जन्तुमा पर्दछ । यो हिउँ पर्ने ठाउँदेखि लिएर मरुभूमि र सदावहार जङ्गलहरूमा पनि बस्छ । यो पतझर जङ्गल, झाडी र घाँसे चौरीमा साथै खोलाको किनारा, सुख्खा ठाउँहरूमा पनि बस्छ । यो कहिलेकाहीं पानीमा पनि बस्छ । नेपालमा यो तराई, मधेश, उपत्यका, पहाडहरूमा पाइन्छ । र यो विशेष गरी धान खेती वा अन्न खेती गरेको जमीनमा ज्यादाजसो बस्दछ ।

यो कसरी बस्छ ?: यो फुर्तीसाथ कुद्न सक्छ । आफ्नो वासस्थानको क्षेत्रमा घुमेको घुम्यै गर्दछ । यसलाई मासुको र छालाको लागि मारिएन भने २२ वर्षसम्म बाँच्न सक्छ । यसले आफ्नो जीवनकालभरि जम्मा ३० ओटासम्म फुल पार्न सक्छ ।

नेपालमा यसको फैलावटः नेपालमा यो तराई, मध्य पहाडी भूभागदेखि २०४० मिटरसम्मको उचाइमा (रक्से, इलाम) सम्म फैलिएको पाइन्छ । यो पाइने सबैभन्दा उच्च ठाउँमा भने वर्षको केही हप्तासम्म हिउँ पनि पर्न सक्छ ।

Varanus flavescens, Yellow monitor

Nepali names: Suun gohoro

CITES I protected!!

How it looks: Length + tail: 410 + 510 mm; coloration often dirty yellowish, but very variable, many specimens showing red bands across the body.

Where it lives: In lowland marshes and swamps, around ponds and lakes, rarer in mixed evergreen, secondary and Sal (*Shorea robusta*) forests, usually along the floodplains of large rivers of the Indus, Ganges and Brahmaputra systems, sometimes along streams in foothills, but never in mountain areas. With the conversion of the habitat to agricultural land, the species colonise villages, ditches, irrigated cultures of rice, maize, grass and fish farms.

How it lives: Most active during monsoon, diurnal, often seen in and around waters being an excellent swimmer. It is very endangered being hunted by men for food, paramedicine, skin and export. Lays till 30 eggs. Incubation takes about 150 days.

Distribution in Nepal: Terai up to 316 m, from W to E.

भ्यारानस फ्लाभिसेन्स, ऐल्लो मनिटर

नेपाली नाम : सुन गोहोरो

साइटिसद्वारा संरक्षित

यो कस्तो देखिन्छ ?: यसको शिरदेखि पुच्छरसम्मको लम्बाइ ४१० देखि ५१० मिलिमिटरसम्मको हुन्छ । यसको रङ पँहेल्चो मैलो कालो हुन्छ तर विभिन्न रङहरू मिसिएको पनि हुन्छ । धेरैजसो प्रजातिहरूका शरीरमा राताराता पाटाहरू पाइन्छन् ।

यो कहाँ बस्छ ?: यो पोखरी तथा तलाउको दलदल, घाँसे चौरी र पोथ्रापोथ्रीहरूमा बस्छ । यो खोलाको बाढीले बनाएका बगरतिर, सदावहार झाडी वा जङ्गलतिर भने कमै पाइन्छ, जस्तै सिन्धु, गङ्गा वा ब्रह्मपुत्र नदीहरूले बनाएको तटवर्ती इलाकाहरू आदि । उच्च पहाडी क्षेत्रमा यो पाइँदैन । यसको मौलिक वासस्थानलाई खेतीमा प्रयोग गरियो भने यो खाल्डाखुल्डीतिर, सिँचाइ गरिएका खेतहरूतिर, मकैबारीहरूमा, धानखेतहरूमा र माछा पालिएका पोखरीहरूमा पनि बस्न थाल्छ ।

यो कसरी बस्छ ?: यो मनसुनी वर्षाको बेला अति सक्रिय रहन्छ र पानीमा पनि कहिलेकाहीं सहजै पौडी खेल्न सक्छ । यसलाई मानिसहरूले मासु, छाला, घरेलु दवाइ र बाहिरफेर तस्करी गर्ने भएकाले अति दुर्लभ भएको छ । यसको फुल कोरल्ने अवधि १५० दिनको हुन्छ ।

नेपालमा यसको फैलावटः नेपालमा यो तराईदेखि ३१६ मिटरम्मको उच्चाइसम्म फैलिएको पाइन्छ ।

Gekko gecko, Tokay

Nepali names: Tokeh-tokeh, Kokte (Rai), Sungohoro

left

How it looks: Max. total length: 395 mm. Colour greyish violet with reddish brown to red dots. Venter whitish to grey, sometimes spotted.

Where it lives: Tropical forests on large trees and rocks. In towns, on and inside buildings even in rooms.

How it lives: Calling starts in the middle of the cold season (December), attains its peak in March and fades in autumn.

Distribution in Nepal: In extreme eastern Nepal, Terai and low Midlands; altitude 240-620 m.

गेक्को गेक्को, टोके

नेपाली नाम : टोके टोके, कोक्ते (राई)

चित्र दायाँ

यो कस्तो देखिन्छ ?: यसको अधिकतम लम्बाइ ३९५ मिलिमिटरम्म हुन्छ । यसको रङ कैलो बैजनीमा रातोरातो खैरो मिसिएको र जिउमा राता थोप्ला भएको हुन्छ । यसको भुँडीतिरको भाग सेतो खैरो र कुनैकुनैको छिर्केमिर्के समेत हुन्छ ।

यो कहाँ बस्छ ?: यो उष्णप्रदेशीय जङ्गलमा रहेका ठूला रुख र चट्टानहरूमा बस्ने गर्छ । साथै यो सहरका ठूला भवनहरूमा र कहिलेकाहीं त कोठाभित्र पनि पसेर बस्ने गर्छ ।

यो कसरी बाँच्छ ?: यो जाडो महिनाको मध्यतिरदेखि कराउन सुरु गर्ने बानी बेहोरा भएको प्रजाति हो । वसन्त ऋतुमा यो अत्यधिक कराउँछ र शरद ऋतुदेखि कराउन छाड्छ ।

नेपालमा यसको फैलावटः यो नेपालको सुदूरपूर्वतिको तराई र मध्य पहाडका भूभागको फेदीतिर २४० देखि ६२० मिटर उच्चाइका भूभागमा फैलिएर बस्ने प्रजाति हो ।

Calotes versicolor, Common garden lizard

Nepali names: Baghaiche chheparo

female, right: male

How it looks: Snout-vent length about 100 mm. Colour is light brown or greyish. Dark streaks radiate from the eye.

Where it lives: At margins of woods, hedges, tangles of vines, found on cultivated land and gardens.

How it lives: Spends cool months mostly hidden in vegetation, in hollow logs, under stones.

Distribution in Nepal: Frequently in gardens, and one of the most encountered lizards of Nepal. Living from the Terai to the montane zone (to 2,300 m)

क्यालोटिस भर्सिकरल, कमन गार्डेन लिजार्ड

नेपाली नामः बगैंचे छेपारो

पोथी दायाँ, भाले बायाँ

यो कस्तो देखिन्छ ?: यसको थुतुनोदेखि मलद्वारसम्मको लम्बाइ १०० मिलिमिटरसम्मको हुन्छ । यो हल्का खैरो अथवा कैलोकैलो रङको देखिन्छ । यसका आँखाका छेउबाट काला चम्किला धर्काहरू निस्केका देखिन्छन् ।

यो कहाँ बस्छ ?: यो जङ्गलको किनारातिर, बगैंचाको बारतिर, बाँझो पाखातिर, अङ्गुर घारीतिर साथै खेतीपाती लगाइएको जमीनतिर बस्ने गर्छ ।

यो कसरी बस्छ ?: यो जाडो याममा विशेष गरी झारपातको थुप्रो भित्र, ठुटा मुडाहरुको दुलातिर साथै ढुङ्गाको चेपचापतिर लुगेर बस्ने गर्छ ।

नेपालमा यसको फैलावटः सधैं जसो यो बगैंचारित नै पाइन्छ । साथै यो नेपालमा पाइने छेपाराहरूमध्ये मानिससँग धेरैजसो जम्काभेट भइरहने छेपारो प्रजातिको हो । यो तराईदेखि २३०० मिटरसम्मको उच्च भएको पहाडी भूभागमा समेत पाइन्छ ।

Laudakia tuberculata, Tuberculated agama

centre

Nepali names: Bhir chheparo

How it looks: snout-vent -128 mm. Colour brownish grey to greyish black with pale dorsal dots.

Where it lives: On rocky habitats, boulders, along streams, rivers, crevices in rocks, landslides and rocky slopes.

How it lives: Diurnal with hibernation during cold days.

Distribution in Nepal: W-E, from Terai to mountain zone.

Eutropis (ex *Mabuya*) *carinata,* Common Indian skink

right

Nepali names: Bharatiya bhanemungro

How it looks: Length + tail 125 + 165 mm. Its colour is brown or bronze or olive and uniform or with dark spots, or streaks. The lower parts show whitish or yellow colour.

Where it lives: In moist woodland and dense vegetation.

Distribution in Nepal: Terai and Midlands up to 1,370 m, except the extreme W and E.

Eutropis (ex *Mabuya*) *macularia,* Bronze grass skink

left

Nepali names: Kashe ghase bhanemungro

How it looks: length + tail: 65 + 100 mm. The dorsum is bronze, with or without small dark spots in longitudinal rows.

Where it lives: In grassland, sunny places in woodland; They use holes in the ground or fissures between rocks or in trees as refuges.

Distribution in Nepal: Western and central Terai, up to 300 m.

लौडाकिया ट्युवरकुलेटा, टुबरकुलेटेड अगामा

माझ

नेपाली नामः भिर छेपारो

यो कस्तो देखिन्छ ?: यसको थुतुनोदेखि मलद्वारसम्मको कुल लम्बाइ १२८मिलिमिटरसम्मको हुन्छ। यसको रङ खैरो कैलो हुनुका साथै पिठ्यूँतिर काला थोप्लाहरू हुन्छन्।

यो कहाँ बस्छ ?: यसको वासस्थान ठूला चट्टान र ढुङ्गाहरू नै हुन्। यसका साथै खोल्साखोल्सी र नदीको किनाराका भिरपहराका ढुङ्गाहरूमा पनि यो बस्ने गर्छ।

यो कसरी बस्छ ?: यो प्रजाति दिउसो मात्र सक्रिय रहन्छ र राति तथा जाडोको याममा चाहिँ शीतकालीन निद्रामा जान्छ।

नेपालमा यसको फैलावट : यो नेपालको पश्चिमदेखि पूर्वतिरको तराई र पहाडको भूभागमा पैऽलिएको पाइन्छ।

युट्रोपिस क्यारिनाटा, कमन इन्डियन स्किङ्क

दायाँ

नेपाली नामः भारतीय भानेमुङ्ग्रो

यो कस्तो देखिन्छ ?: यसको सिरदेखि पुच्छरसम्मको लम्बाइ १२५ देखि १६५ मिलिमिटरसम्म हुन्छ। यसको पिठ्यूँतिर खैरो, रातोरातो, चिल्लो हरियो र एकनासका कालाकाला थोप्लाहरू वा पाटापाटा हुन्छन्। साथै यसको भुँडीतिर सेतो वा पँहेल्चो देखिन्छ।

यो कहाँ बस्छ ?: यो ओसिलो जङ्गलतिर र बाक्लो झाडीतिर बस्छ।

नेपालमा यसको फैलावटः सुदूर पश्चिमबाहेक र पूर्वी तराई र १३७० मिटर उच्चाइसम्मको मध्य पहाडी क्षेत्रसम्म फैलिएको छ।

युट्रोपिस माकुलारिया, ब्रन्ज ग्रास्क स्किङ्क

बायाँ

नेपाली नामः काँसे घाँसे भानेमुङ्ग्रो

यो कस्तो देखिन्छ ?: सिरदेखि पुच्छरसम्मको लम्बाइ ६५ देखि १०० मिलिमिटरसम्मको हुन्छ। यसको पिठ्यूँतिर काँसे रङ्ग र काला थोप्लाहरूको ठाडो लहर हुन्छ। त्यस्तो लहर नहुन पनि सक्छ।

यो कहाँ बस्छ ?: यो घमाइलो घाँसे चौरी र झोर जङ्गलमा बस्छ। यसका साथै भुइँका ठूला ढुङ्गाका चेपचापमा र रूखका टोड्काहरूमा समेत बस्छ।

नेपालमा यसको फैलावटः नेपालको पश्चिम र मध्य तराईको भूभागको ३०० मिटरको उच्चाइसम्म यसको फैलावट छ।

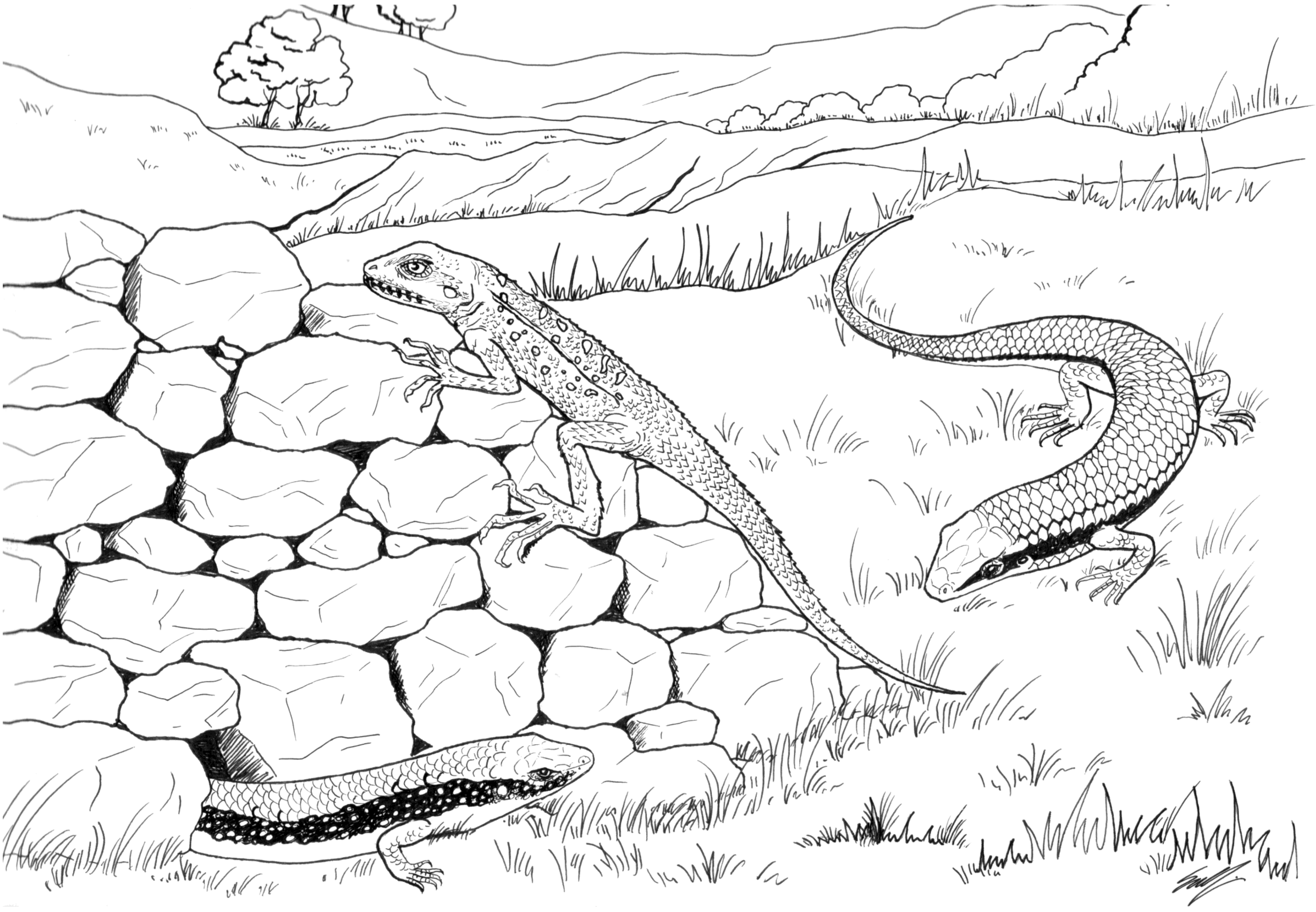

Japalura variegata, Variegated forest agama

Nepali names: Phite bhude chheparo

left: female, right: male

How it looks: Length + tail: 94 + 144 mm. Its colour results from the combination of light yellow almost to black, a light upper lip, dark dorsal chevrons, light dorsolateral lines, dots on the flanks and a bluish gular in asserting males.

Where it lives: Lives in the moistest regions of Nepal and inhabits dense and low vegetation on the margin of woods or along roads. Being strictly diurnal they remain hidden during the cold months.

Distribution in Nepal: From Arun Valley eastwards to 2000 m.

जापालुरा भ्यारिगाटा, भारिगाटेड फोरेस्ट अगामा

नेपाली नाम : फिते भुँडे छेपारो

पोथी दायाँ , भाल

यो कस्तो देखिन्छ ?: यसको सिरदेखि पुच्छरसम्मको लम्बाइ ९४ देखि १४४ मिलिमिटरसम्मको हुन्छ । यसको रङ हल्का पँहेलो हुँदै कालो मिसिएको हुन्छ, माथिल्लो ओठ हल्का सेतो, पिठ्यूँतिर काला टाटा, पिठ्युँको दुवैतिरबाट हल्का सेता धर्का र तिघ्रामा काला थोप्लाहरू एवम् भालेहरूको घाँटीमुनि नीलो हुन्छ ।

यो कहाँ बस्छ ?: यो नेपालका ओसिला स्थानहरूमा र बाक्लो झाडी वा बाटाको छेउछाउतिर बस्ने गर्छ । यो विशेष गरेर दिउसो मात्र देखिन्छ तर जाडो महिनामा भने शीतकालीन निद्रामा जान्छ ।

नेपालमा यसको फैलावटः यो अरुण उपत्यका भन्दा पूर्वतिर करिब २००० मिटरसम्मको उचाइसम्म फैलिएको छ ।

Ophisaurus gracilis, Glass lizard

Nepali names: Kudake sarpa

centre

How it looks: Length + tail: 185+ 284 mm. Light or dark to reddish brown, with a darker to bluish black lateral stripe which can fade. Dorsal pattern elements are rows of bluish spots framed black or a dark vertebral stripe. Belly sometimes with brick red spots.

Where it lives: Under logs and stones, also in cultivated landscapes.

Distribution in Nepal: Well documented from Midlands of the extreme East; altitude 1,650-2,170 m (5,500 m outside Nepal).

ओफिसाउरस ग्रासिलिस, ग्लास लिजार्ड

नेपाली नाम : कुड्के सर्प

माझ

यो कस्तो देखिन्छ ?: यसको सिरदेखि पुच्छरसम्मको कुल लम्बाइ १८५ देखि २४८ मिलिमिटरसम्मको हुन्छ । साथै अँधेरा नीलादेखि काला काला धर्काहरू यसका शरीरमा देखिन्छन् । ती धर्काहरू नदेखिन पनि सक्छन् । पिठ्यूँतिर कालो किनारा भएका नीला बुट्टे थोप्लाहरू हुन्छन् । कहिलेकाहीं यसका भुँडीतिर इटा रङका राता थोप्लाहरू पनि देखिन्छन् ।

यो कहाँ बस्छ ?: ढुङ्गा तथा मुढामुनि र खेतीपाती गरिएका जमिनमा यो बस्ने गर्छ ।

नेपालमा यसको फैलावटः यो सुदूरपूर्वको मध्य पहाडी भूभागतिर अर्थात् १६५० देखि २१५० मिटरको उचाइमा फैलिएको छ, (नेपालबाहिर भने ५५०० मिटरसम्म पनि फैलिएको रेकर्ड छ)

Draco spec., Flying dragon

Nepali names: Udane chheparo

How it looks: Flying dragons are easily identified by their unique wing membranes. In resting posture, with flying membranes folded, they are camouflaged by colours of grey, brown or greenish, imitating old bark. When the wings are spread, above all their ventral sides show a colour pattern – often with red, yellow, orange or blue - which is specific and often also different in males and females.

Where it lives: They are exclusively arboreal and live on large trees, but almost never descend to the ground. They inhabit old forests, but (outside Nepal) also plantations or parks.

How it lives: They lay 2-6 soft-shelled eggs being buried in moist substrate. They show interesting social behaviour – although difficult to watch due to their hidden way of life – in expanding their wings or throat fan rhythmically.

Distribution in Nepal: No voucher specimens available. Only known from reports of local people and evidently extremely rare. All records from five localities are from a strip of the eastern Midlands, 650-1,980 m.

ड्राको स्पेस, फ्लाइङ ड्रागन

नेपाली नाम : उडुवा छेपारो

यो कस्तो देखिन्छ ?: उडुवा छेपारोलाई यसका छालादार पखेटाले गर्दा सजिलै चिन्न सकिन्छ । नउडेको बेला यसका जालिदार पखेटा मुजा परेका हुन्छन् र यसको फुस्रो, खैरो वा हरियो रङले गर्दा रुखको बोक्रासँग मिल्दोजुल्दो हुन्छ । साथै जब यो आफ्नो पखेटा फिँजाउँछ त्यस बेला यसको पखेटाको मुनि रातोरातो, सुन्तले, नीलो वा पँहेलो बुट्टे रङ देखिन्छ । यसका साथै यिनै बुट्टाहरूले गर्दा यस जातिका भाले पोथी पनि छुट्टिन्छन् ।

यो कहाँ बस्छ ?: यो ठूलठूला रुखमा बस्ने प्रजाति भएको हुनाले जमिनमा बस्दैन । यो जहिले पनि पुराना जङ्गलहरूमा बस्ने गर्छ तर अन्यदे शतिर यो नयाँ जङ्गल तथा पार्कतिर पनि बस्छ । ढुङ्गा तथा मुढामुनि र खेतीपाती गरिएका जमिनमा पनि यो बस्न सक्छ ।

यो कसरी बस्छ ?: यस प्रजातिले २ देखि ६ ओटासम्म खोस्टेदार फुलहरू खाल्डो खनेर पार्छ र ती फुललाई त्यस खाल्डोमा नरम र ओसिलो पत्करले छोप्छ । यिनीहरूका स्वाभाविक चलखेलहरू धेरै हुन्छन् तर गुप्त जीवनले गर्दा यिनीहरूलाई देख्न मुस्किल पर्छ । यिनीहरूले पखेटा फैलाएर चलाएको बेला घाँटी र पखेटा तलमाथि गर्ने हुँदा घाँटी र पखेटाको तालमेल मिलेको देखिन्छ ।

नेपालमा यसको फैलावट : यसको वासस्थान नेपालमा धेरै ठाउँ पत्ता लागे पनि नमूना भने सङ्कलन गर्न सकिएको छैन । स्थानीय व्यक्तिहरूबाट मात्र यसका बारेमा धेरै जानकारी पाइएको छ तर प्रमाणित भने हुन सकेको छैन । प्राप्त तथ्याङ्कअनुसार यो पूर्वी नेपालको ६५० देखि १९८० मिटरसम्मको उचाइमा यसको फैलावट देखिन्छ ।

Oriotiaris tricarinata, Tricarinate forest agama

ओरिओटिआरिस ट्राइकारिनेटा, ट्राइकारिनेट फोरेस्ट आगामा

Nepali names: Tindharke jangali chheparo

male, left

How it looks: Max. snout-vent + tail length: 54 + 126 mm. Basic colour is green in males and brown in females. It shows a mid-dorsal and complete lateral crest. The sexual differences are very pronounced the males showing a striking green during their reproductive phase in premonsoon. Males have a wide range of colour change while the females show different brown colours and markings.

Where it lives: In wet monsoon and Rhododendron forests which are heavily clouded during the monsoon period.

How it lives: The brown females are mostly found sitting on the ground in leaf litter while the males had been encountered often sitting in bushes. On the ground they rarely run but jump. The species is threatened by destruction of habitat and deforestations.

Distribution in Nepal: Not rare in wooded Midlands of the Annapurna region and eastwards, 1,650-2,896 m.

नेपाली नाम : तिनधर्के जङ्गली छेपारो : (भाले, देब्रे : २ पोथीहरू)

भाले बायाँ

यो कस्तो देखिन्छ ?: यसको थुतुनोदेखि मलद्वारसम्मको अधिकतम लम्बाइ ५४ देखि १२६ मिलिमिटरसम्मको हुन्छ । आधारभूत रूपमा भालेको रङ हरियो र पोथीको रङ फुस्रो हुन्छ । यसको ढाडको मध्य भाग र त्यसका दुबैतिर एकएक ओटा धर्काहरू तानिएका हुन्छन् । यसका भाले पोथी प्रष्टसँग चिनिन्छन् । जस्तै, भाले मनसुन अघि सन्तान उत्पादनकालमा निख्खर हरियो रङको देखिन्छ । भालेको रङ परिवर्तन तत्काल हुन्छ तर पोथीको खैरो रङ खैरोको खैरै रहिरहन्छ ।

यो कहाँ बस्छ ?: मनसुनी वर्षाको समयमा बाक्लो बादलले ढाकिएको, ओसिलो गुराँसे जङ्गलहरूमा यो बस्ने गर्छ ।

यो कसरी बस्छ ?: यसको पोथी झोर जङल, वा पतकर र भुइँमा बस्ने गर्छ भने भालेचाहिँ हरियो पोथ्रापोथ्रीमा बस्ने हुँदा कहिलेकाहीं यसको मानिसका साथ जम्काभेट पर्छ । जमिनमा यो कुद्छ तर मुस्किलैले मात्र उफ्रन्छ । यो प्रजाति वासस्थान नष्ट र जङ्गल फँडानीले गर्दा खतरामा पर्दै गएको छ ।

नेपालमा यसको फैलावटः यो अन्नपूर्ण क्षेत्रदेखि सुदूरपूर्वको १६५० देखि २८९६ मिटरसम्मको उचाइ भएको पहाडी भूभागमा फैलिएको छ ।

Oriotiaris kumaonensis, Kumaon forest agama

Nepali names: Kumai jangali chheparo

How it looks: Length + tail: 48.7 + 109.6 mm. Dorsal light above coloured, separated from the body sides mostly by light stripes. Flanks in some specimens are mottled with green. Belly white (male) to brown, with a dark longitudinal pattern, males with a brilliant white lateral stripe.

Where it lives: In the evergreen vegetation of Rhododendron-coniferous forests, open grassy patches in the forest and roadside vegetation with exposed rocks.

Distribution in Nepal: Limited to wooded Midlands of the Far West at altitudes of 1,000-2,200 m.

ओरिओटिआरिस कुमाउनेनसिस, कुमाओन फोरेस्ट आगामा

नेपाली नाम : कुमाईं जङ्गली छेपारो

यो कस्तो देखिन्छ ?: यसको सिरदेखि पुच्छरसम्मको लम्बाइ ४८.७ देखि १०९.६ मिलिमिटरसम्मको हुन्छ । यसको पिठ्यूँतिर चाहिँ हल्का सेतो रङ हुन्छ । शरीरको दुबैतिर हल्का सेता धर्काहरू पनि हुन्छन् । यसका तिघ्राहरू हरिया बुट्टेदार हुन्छन् । यसको भुँडीको भाग सेतो वा खैरो हुन्छ साथै काला ठाडा लामा धर्काहरू हुन्छन् । जिउका दुबैतिर निख्खर सेता पाटाहरू पनि देखिन्छन् ।

यो कहाँ बस्छ ?: यो ओसिलो गुराँसे र कोणधारी जङ्गल, बाटोका छेउछाउका पोथ्रापोथ्रीहरू, खुला घाँसे मैदानहरू र ढुङ्गाको च्यापातिर बस्छ ।

नेपालमा यसको फैलावट: यो प्रजाति सुदूर पश्चिमको १००० देखि २२०० मिटरसम्मको उचाइ भएको मध्यपहाडी भूभागको जङ्गलहरूमा मात्र फैलिएको छ ।

Scincella (ex *Asymblepharus*) *capitanea*
Large ground skink

Nepali names: Thulo bhui bhanemungro

How it looks: Length snout-vent 78.5 mm. Back brownish grey usually with small, irregularly arranged black spots. Ventral side greyish or yellowish white.

Where it lives: In or near wet oak forest. Originally a forest dweller, but managed to survive in deforested areas, they were found under stones and on a slope with bushes and ferns.

Distribution in Nepal: Well documented from a small range in the Midlands of the Annapurna Region; 1,100-2,100 m.

सिनसेल्ला क्यापिटानिया, लार्ज ग्राउन्ड स्किङ्क

नेपाली नाम : ठूलो भुइँ भानेमुङ्ग्रो

यो कस्तो देखिन्छ ?: यसको थुतुनोदेखि मलद्वारसम्मको लम्बाइ ७८.५ मिलिमिटरको हुन्छ । यसको पिठ्यूँतिर खैरो कैलो हुन्छ साथै त्यसमा अनियमित किसिमका काला थोप्लाहरू देखिन्छन् । भुँडीपट्टि कैलोकैलो वा पँहेल्चो सेतो हुन्छ ।

यो कहाँ बस्छ ?: यो खस्रुको जङ्गलभित्र वा छेउछाउमा बस्ने गर्छ । मौलिक रूपमा यो जङ्गलमै बस्ने भए तापनि फँडानी भएको जङ्गलतिर पनि बस्न सक्छ । यो उन्यूँघारी र पोथ्रापोथ्रीको छेउछाउको ढुङ्ग्यानतिर पनि बस्ने गर्छ ।

नेपालमा यसको फैलावट: यसको भरपर्दो तथ्याङ्कअनुसार अन्नपूर्ण क्षेत्रको मध्यभागबाट ११०० देखि २१०० मिटरसम्म उचाइमा फैलिएको छ ।

Phrynocephalus theobaldi, Theobald's toad-headed agama

Nepali names: Hiu chheparo

left

How it looks: Length + tail: ca. 50 + 48.2 mm. Colour varies from having a basic colour of light beige and a pattern consisting of white dots and black marks and grey plain-coloured forms showing a basic colour of greyish brown with a pattern of small light dots.
Where it lives: High altitude steppes with scant vegetation and barren ground which must show patches of loamy sand.
Distribution in Nepal: Known only from the Mustang region north of Jomosom, upper Kali Ghandaki Valley, 2,890- 3,830 m.

फ्रिनोसिफालस थियोबाल्डी, थियोबाल्डस टोड-हेडेड अगामा

नेपाली नाम : नेप्टे टाउके हिउँ छेपारो

दायाँ

यो कस्तो देखिन्छ ?: यसको सिरपुच्छरको लम्बाइ ४८.२ देखि ५० मिलिमिटरसम्मको हुन्छ । यसको पिठ्यूँतिर सेतोमा काला थोप्लाहरू मिसिएका देखिन्छन् र खैरो वा कैलो रङ्का बुट्टाबुट्टीहरू पनि छरिएका हुन्छन् ।

यो कहाँ बस्छ ?: यो उच्च पहाडका घाँसे चौरीहरू, पातलो झार जङ्गल, बलौटे पाँगो माटो भएको रुखो जमिन आदिमा बस्छ ।

नेपालमा यसको फैलावटः यो मुस्ताङ क्षेत्रको जोमसोमको उत्तरतिर र कालीगण्डकी उपत्यकाको उत्तरी क्षेत्रको २८९० देखि ३८३० मिटरसम्मको उचाइमा फैलिएको छ ।

Asymblepharus ladacensis, Glacier skink

Nepali names: Heemnadi bhanemungro

How it looks: Length + tail: 52 + 56 mm. Dorsum brown to olive, greenish to blue below.
Where it lives: Inhabits dry regions of the Main Himalaya Chain with sparse vegetation of low shrubs on bare stony ground, also on irrigated land.
Distribution in Nepal: Some records from the dry Northwest, westwards from the Dhaulagiri; altitude 2,590 to 5,490 m.

एसिम्ब्लेफारस ल्याडासेन्सिस, ग्लासियर स्किङ्क

नेपाली नाम : हिमनदीय भानेमुङ्ग्रो

यो कस्तो देखिन्छ ?: यसको सिरपुच्छरको लम्बाइ ५२ देखि ५६ मिलिमिटरसम्मको हुन्छ । यसको पिठ्यूँतिर खैरो वा हल्का हरियो र भुँडीतर्फ हरियो नीलो हुन्छ ।
यो कहाँ बस्छ ?: यो मुख्य हिमालय श्रृङ्खलाको सुख्खा र पातला पोथ्रापोथ्रीहरू भएको स्थानमा, ढुङ्गामुनिका होचाहोचा बिरुवाहरूमा र सिञ्चित खेतीका जमिनहरूमा पनि बस्ने गर्छ ।
नेपालमा यसको फैलावटः यस प्रजातिका केही तथ्याङ्क धौलागिरी हिमालको उत्तरपश्चिम र पश्चिमी क्षेत्रको २५९० देखि ५४९० मिटरसम्मको उचाइसम्म फैलिएको छ ।

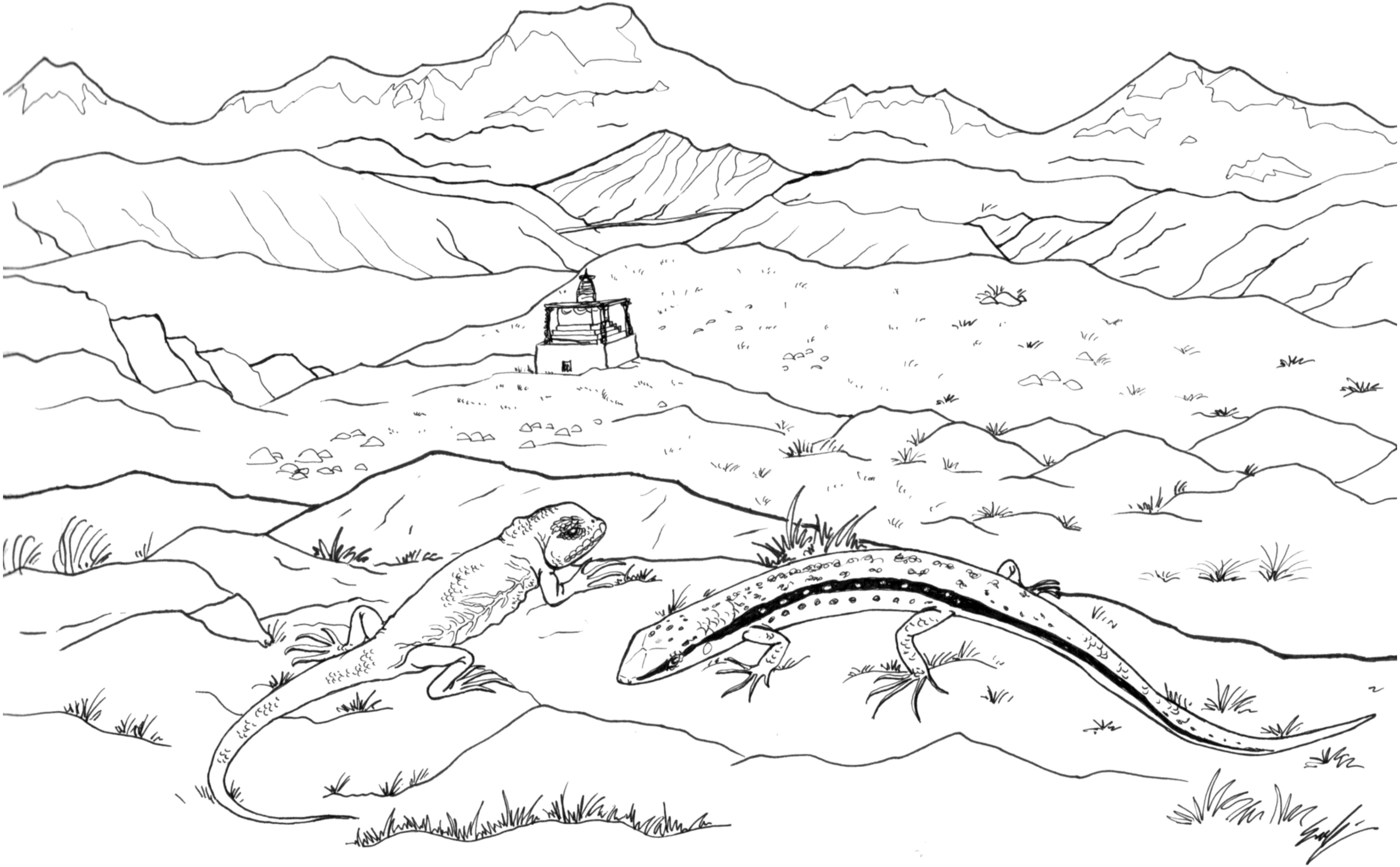

Lygosoma albopunctatum, White-dotted dwarf skink

Nepal names: Setothople baunne bhanemungro

How it looks: Snout-vent length till 60 mm. Uniform brown, with black or dark brown spots dorsally in longitudinal lines.

Where it lives: Found in damp situations under dead leaves. In Sukla Phantah National Park, the species inhabits a light Sal (*Shorea robusta*) wood with knee-high grow of plants and herbs.

Distribution in Nepal: W-E, Terai to 400 m. The low number of findings is probably due to its very cryptic way of life.

लाइगोसोमा अल्बोपुक्टाटस, ह्वाइट डटेड ड्वार्फ स्किङ्क

नेपाली नाम : सेतो थोप्ले बाउन्ने भानेमुङ्ग्रो

यो कस्तो देखिन्छ ?: सिरदेखि मलद्वारसम्मको लम्बाइ ६० मिलिमिटरसम्मको हुन्छ । यसको रङ एकनासे खैरोमा काला खैरा थोप्ला हुन्छन् साथै पिठ्यूँतिर लामालामा धर्काहरू पनि देखिन्छन् ।।

यो कहाँ बस्छ ?: यो ओसिलो पतकरहरूले छोपेको भुइँमा बस्छ । शुक्लाफाँट राष्ट्रिय निकुञ्जभित्र भने यो पातलो सालघारीको घुँडाघुँडासम्म आउने बुट्यानभित्र बस्छ ।

नेपालमा यसको फैलावटः यो पश्चिमबाट पूर्वतर्फको करिब ४०० मिटरसम्मको तराईक्षेत्रसम्म फैलिएको छ । यसलाई हतपत नभेटिने मुख्य कारणचाहिँ यसको लुकुवा स्वभाव नै हो ।

Sitana sivalensis, Siwalik sitana

Nepali names: Siwalik sitana chheparo

bellow

How it looks: Length + tail: 39.5 + 80 mm. The general colour pattern is identical with that of other *Sitana* species, but in the field it looks rather dark.

Where it lives: Along roadside, barren wasteland and on dry grassland.

Distribution in Nepal: One of 3 described Nepalese sitana. This species is known from the Western Terai (Shivpur - Bardiya National Park) at altitudes of 150-316 m.

सिटाना सिवालेन्सिस, सिवालिक सिताना

नेपाली नाम : सिवालिक सिताना छेपारो

तल

यो कस्तो देखिन्छ ?: सिरदेखि पुच्छरसम्मको लम्बाइ ३९.५ देखि ८० मिलिमिटरसम्मको हुन्छ । यसको शरीरको साधारण रङ अन्य सिताना छेपारोको जस्तै हुन्छ तर यसलाई स्थलगत अवलोकन गर्दा भने यो कालो कालो देखिन्छ ।

यो कहाँ बस्छ ?: बाटाघाटाको छेउतिर, बाँझो जमिन वा सुख्खा घाँसे चौरीतिर यो बस्ने गर्छ ।

नेपालमा यसको फैलावटः यो तीन प्रजातिका नेपाली सिताना छेपाराहरूमध्येको एउटा हो । यो प्रजाति पश्चिम तराईको बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जको शिवपुर एरियाको १५० देखि ३१६ मिटरसम्मको उचाइसम्म फैलिएको छ ।

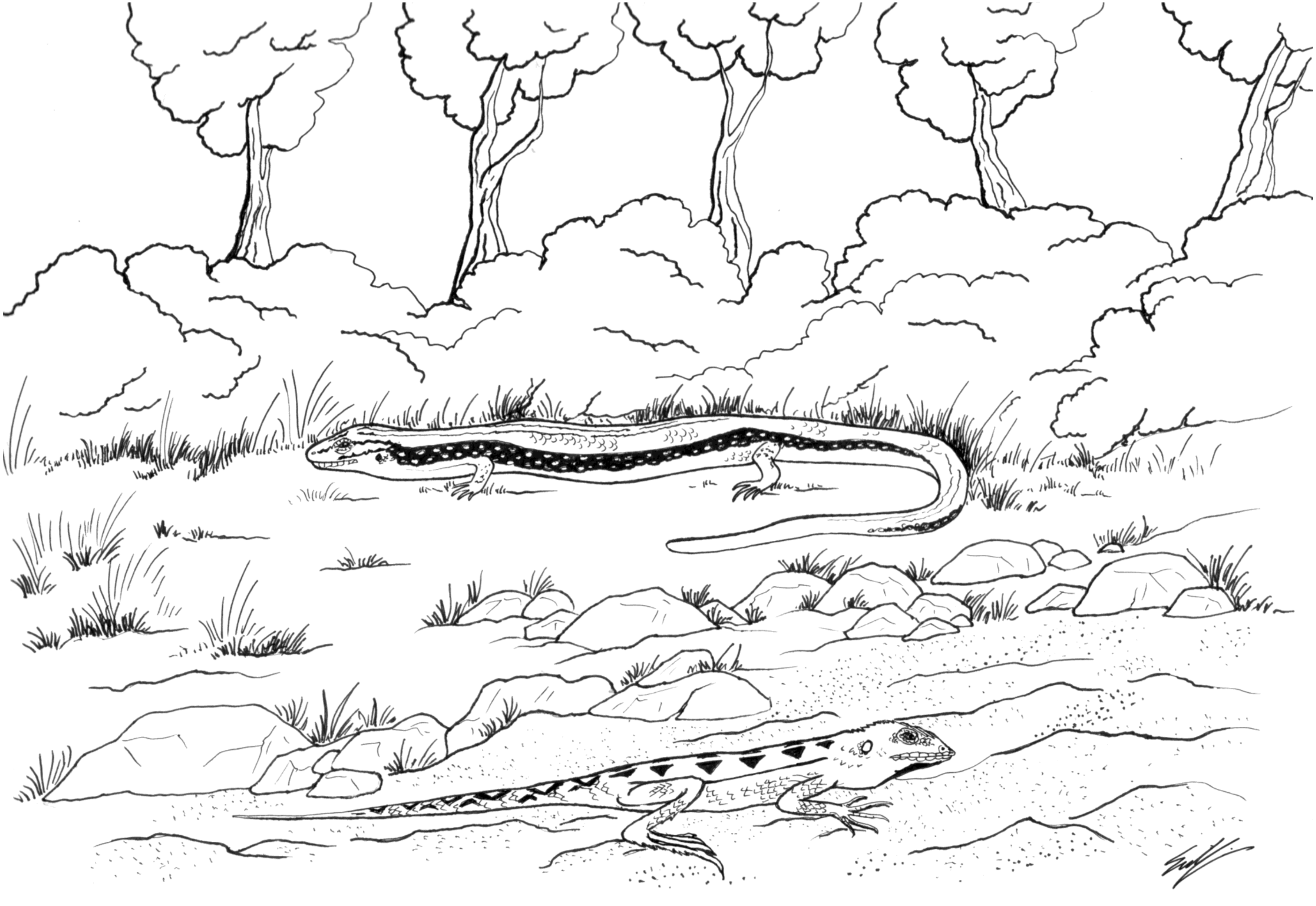

Sphenomorphus maculatus, Sikkimese forest skink

Nepali names: Sikkime jangali bhanemungro

above

How it looks: Snout-vent length 63 mm. Bronze or brown above with a vertebral row of dark brown spots and a lateral band. The lower flanks are more or less speckled with white and dark brown. The ventral side is yellow or whitish.
Where it lives: In moist regions at relatively low altitudes, confined to riverine forests of *Alnus nepalensis* which are now heavily disturbed by man. Usually on forest edges, along rivers or between stones in dry riverbeds.
Distribution in Nepal: Terai to Midlands (1,600 m), except extreme W and E.

फेनोमोर्फस मेकुल्याटस, सिक्किमिज फोरेस्ट स्किङ्क

नेपाली नाम : सिक्किमे जङ्गली भानेमुङ्ग्रो

यो कस्तो देखिन्छ ?: सिरदेखि मलद्वारसम्मको लम्बाइ ६३ मिलिमिटरसम्मको हुन्छ । यसको शरीर काँसे वा खैरो देखिन्छ । यसको पिठ्यूँतिर गाढा खैरा थोप्लाहरूका लहर हुनुका साथै छेउछेउमा पाटाहरू हुन्छन् । यसको तिघ्राको मुनितिर भने सेतो वा गाढा खैरो रङ्का पाटाहरू पनि हुन्छन् । यसको भुँडीतर्फ पँहेल्चो वा सेतो सेतो देखिन्छ ।
यो कहाँ बस्छ ?: यो विशेष गरी होचो भागका खोलाको गढ्तिरका जङ्गलको ओसिला ठाउँहरूमा बस्ने गर्छ । यसै गरी यो प्रजाति खोलातिरकै जङ्गलको छेउछाउका साथै खोलाकै बगरका ढुङ्गाको चेपतिर पनि बस्ने गर्छ ।
नेपालमा यसको फैलावट: यो तराईदेखि मध्यपहाडी भूभागको १६०० मिटरसम्मको उचाइमा फैलिएको छ तर यो सुदूर पश्चिम र सुदूर पूर्वतिर भने भेटिन्न ।

Cyrtodactylus martinstollii, Stoll's gecko

Nepali names: Stollko bhitti

How it looks: Length + tail: 82 + 97 mm. The head and body are brownish above and lighter below. A diffuse brown band begins behind the eyes and extends backwards to the base of the tail, and is bordered above with irregular brown stripes. The head has a diffuse dark pattern. The dorsum has 2 very irregular rows of brown spots which are intense.
Where it lives: Lives on stone and clay walls.
Distribution in Nepal: Only known from Ilam district, East Nepal; possibly a Nepalese endemite.

सार्टोडेक्टाइसल मार्टिनस्टोल्ली, स्टोल्स गेक्को

नेपाली नाम : स्टोलको भित्ती

तल

यो कस्तो देखिन्छ ?: सिरदेखि पुच्छरसम्मको लम्बाइ ८२ देखि ९७ मिलिमिटरसम्मको हुन्छ । यसको शरीर पिठ्यूँतिर खैरो र भुँडीतिर चाहिँ सेतो हुन्छ । आँखाका पछिल्तिरबाट निस्किएका खैरा पाटाहरू ढाडतिर हुँदै पुच्छरका फेदसम्म पुगेका हुन्छन् । यसै गरी यसका छेउतिर चौडा धर्काहरू देखिन्छन् । यसको टाउको कालोकालो बुट्टे देखिन्छ । यसको पिठ्यूँतिर धेरै छरिएका खैरा थोप्लाहरूको लहर हुन्छ ।

यो कहाँ बस्छ ?: यो पहिरोको भित्ताभित्तीहरूमा बस्छ ।
नेपालमा यसको फैलावट: यसको फैलावट पूर्वी नेपालको इलाम जिल्लामा मात्र सीमित छ । यो सम्भवतः नेपालको मौलिक प्रजातिमा पर्दछ ।

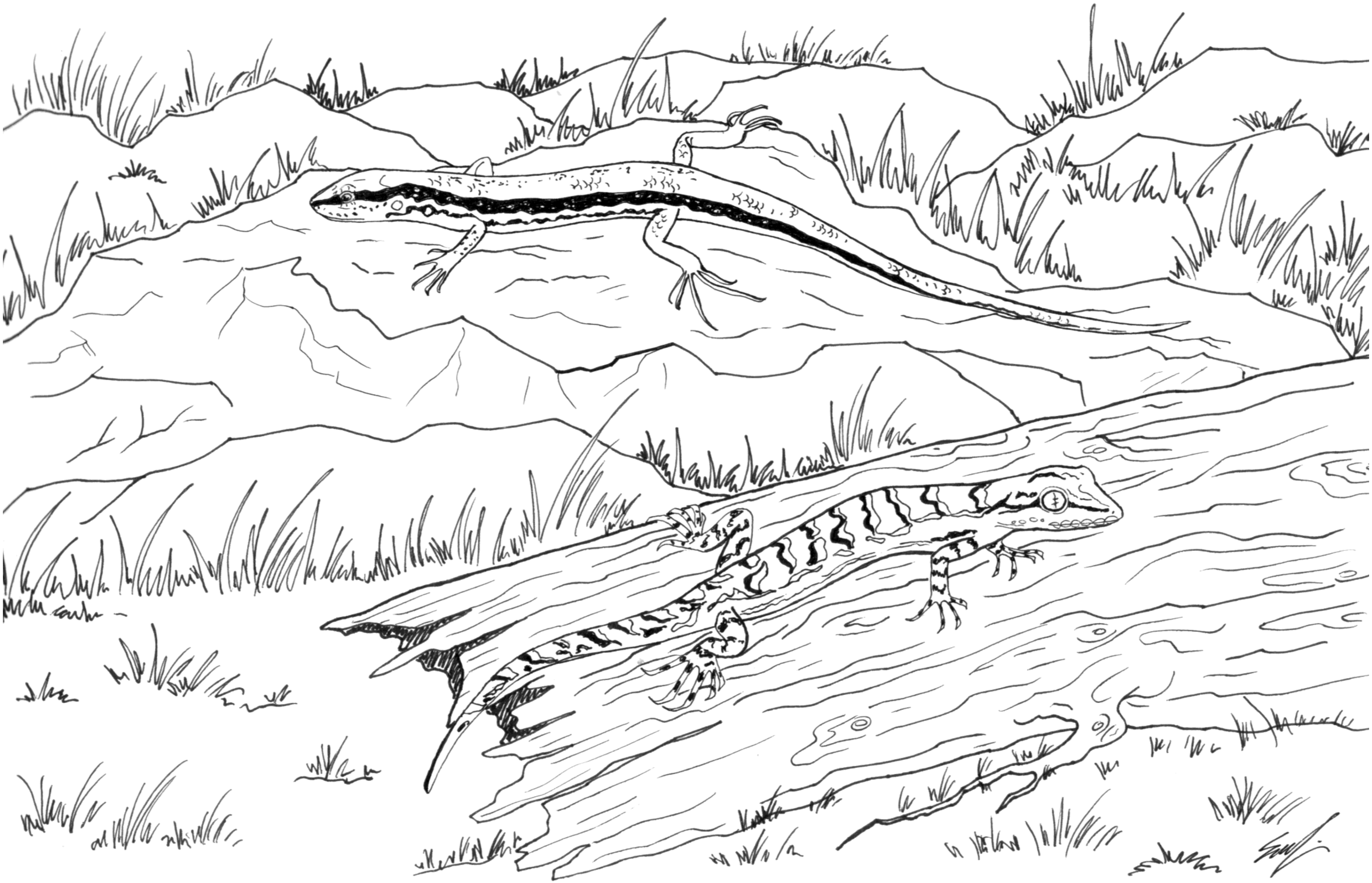

Hemidactylus flaviviridis, Yellow-bellied house gecko

Nepali names: Pahelo bhude ghar bhitti left

How it looks: Length + tail 95 + 95 mm. The basic colour is light grey. 5 dark irregularly undulated transverse bands form the dorsal pattern each being bordered by a light margin.

Where it lives: In rock fissures, on stone walls and on trunks with loose bark. A typical house gecko.

Distribution in Nepal: Documented from Terai and Midlands except the East; up to 960 m (Pokhara Airport).

हेमिड्याक्टाइलस फ्लाविविरिडिस, येल्लो बेल्लिड हाउस गेक्को

बायाँ

नेपाली नाम : पँहेलो भुँडे घरभित्ती

यो कस्तो देखिन्छ ?: सिरदेखि पुच्छरसम्मको लम्बाइ ९५ मिलिमिटरसम्मको हुन्छ । यसको मौलिक रङ खैरो हुन्छ । यसको पिठ्यूँतिर पाँच ओटा ध्वाँसे बाङ्गाटिङ्गा बटारिएका तेर्छा पाटाहरूका बुट्टाहरू देखिन्छन् । यसको किनारा भने हल्का सेतो हुन्छ ।

यो कहाँ बस्छ ?: यो धाँजा परेका चट्टानहरूमा, ढुङ्गाका पर्खालहरूमा र बोक्रा उक्किएका रुखका चेपतिर बस्ने गर्छ ।

नेपालमा यसको फैलावट: यो नेपालको पूर्वमा बाहेक तराईदेखि मध्यपहाडी भूभागको ९६० मिटर उचाइसम्म फैलिएको छ ।

Cosymbotus platyurus, Frilled house gecko

Nepali names: Bhitti centre

How it looks: Length + tail: 69 + 74 mm. Grey or greyish brown with white and dark marks. Tail sometimes yellowish or reddish.

Where it lives: On trees, diurnal, now almost exclusively found in houses and gardens.

Distribution in Nepal: Locally in the Centre and East; Terai to lower Midlands up to 1,370 m (Kathmandu).

कोसिमबोटस प्लाटियुरस, फ्रिल्ड हाउस गेक्को

माफ

नेपाली नाम : पङ्खे घरभित्ती

यो कस्तो देखिन्छ ?: यसको सिरदेखि पुच्छरसम्मको लम्बाइ ६९ देखि ७४ मिलिमिटरसम्मको हुन्छ । यसको रङ कैलो वा खैरो खैरो र काला ध्वाँसे थोप्ला मिसिएको हुन्छ । यसको पुच्छरको रङ पँहेल्चो रातो हुन्छ ।

यो कहाँ बस्छ ?: मौलिक रूपमा यो दिउसो सक्रिय भई रुखमा बस्ने प्रजाति हो तर आजभोलि घर तथा बगैंचातिर पनि बस्छ ।

नेपालमा यसको फैलावट: यो नेपालको मध्य तथा पूर्वी भागको तराईदेखि होचा पहाडी क्षेत्रको १३७० मिटरसम्मको उच्चाइसम्म फैलिएको छ ।

Cyrtodactylus nepalense, Nepalese rock gecko

Nepali names: Dhunge bhitti right

How it looks: Length 73 mm. The dorsal basic coloration is light reddish ochre from which the deep purple brown wavy transverse bands stand out.

Distribution in Nepal: Known only from Sakayel (Far West); altitude 745 m. Probably a Nepalese endemite.

सार्टोडेक्टाइलस नेपालेन्स, नेप्लीज रक गेक्को

दायाँ

नेपाली नाम : नेपाली ढुङ्गे भित्ती

यो कस्तो देखिन्छ ?: सिरदेखि पुच्छरसम्मको लम्बाइ ७३ मिलिमिटरसम्मको हुन्छ । यसको पिठ्यूँतिरको मौलिक रङ सेतोसेतो, रातोरातो ओखरे देखिन्छ । यसमाथि खैरा तेर्सा धर्काहरूका पाटापाटाहरू पनि तानिएका हुन्छन् ।

नेपालमा यसको फैलावट: यो नेपालको सुदूर पश्चिमको ७४५ मिटर उचाइमा पर्ने सकायलमा मात्र भेटिएको छ । सम्भवत: यो सीमित फैलावट भएकाले नेपालको मौलिक प्रजाति हो ।

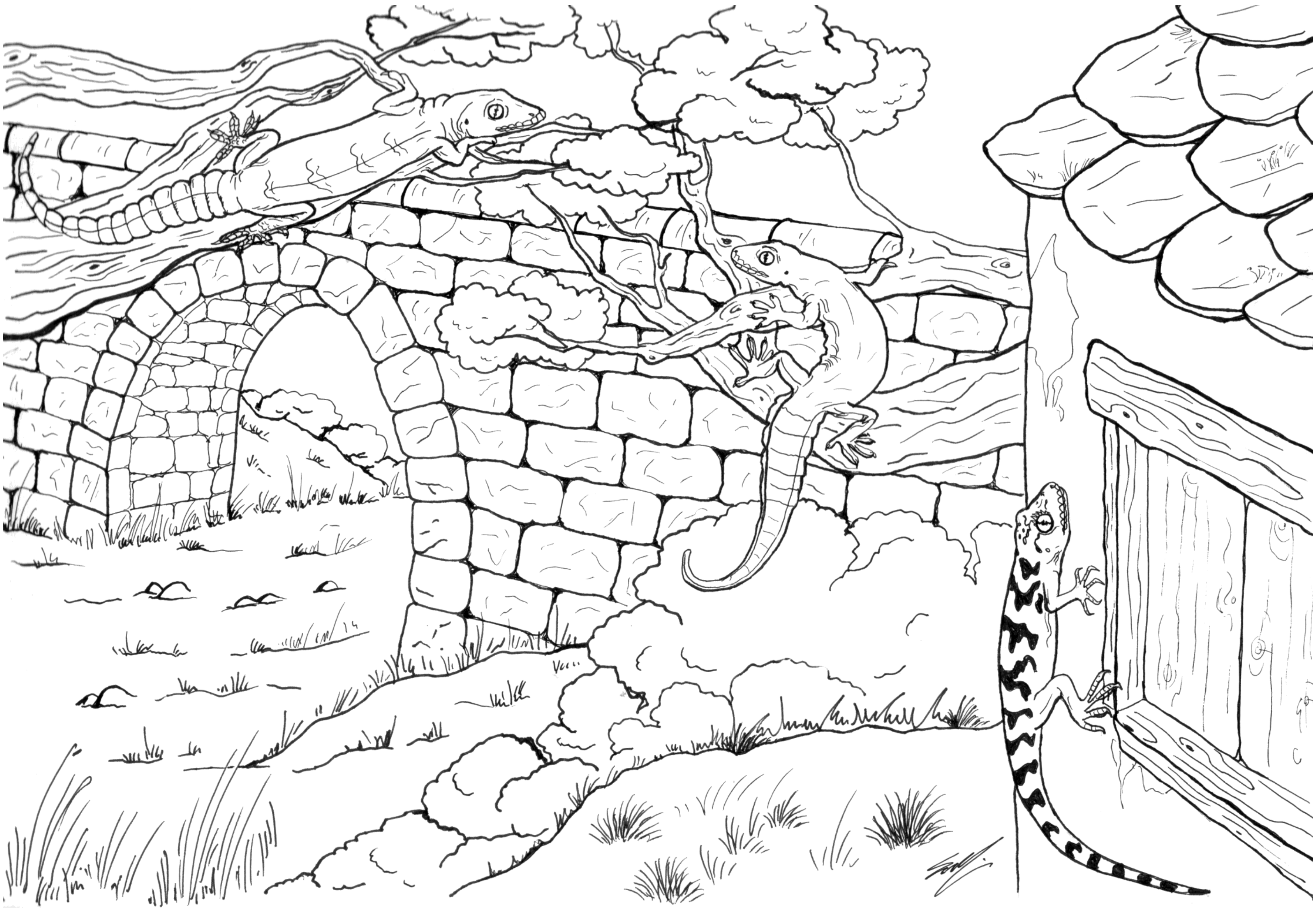

Crocodylus palustris, Mugger

Nepali names: *Magar gohi*

CITES Protected!!

How it looks: Maximum total length: 5.63 m, but mostly 3-4 m. Coloration uniform dark grey or olive; juveniles olive green, with dark spots on body sides and dark cross bands on the tail.

Where it lives: It can adjust itself to a wide range of habitats including marshes and swamps, lakes and rivers, hill streams, large man-made reservoirs, annual tanks, large rivers, small jungle pools, irrigation channels and saltwater lagoons.

How it lives: It migrates a lot in monsoon nights to any other type of water body. They build burrows for shelter, cooling and hibernation. Basking is preferred during all times of the year. Muggars swallow almost any type of prey they can indulge including carrion depending on their own body size. From 6-10 years they start reproducing, laying till 50 eggs with an incubation time of 50-90 days. There is parental care from watching the nest until helping the hatchlings to leave their eggs by both male and female.

Distribution in Nepal: Persisting in some river systems, but almost exterminated, with about 100-150 specimens surviving; altitude mostly below 200 m.

क्रोकोडाइलस पालुस्ट्रिस, मगर

नेपाली नाम : मगर गोही : (साइटिसद्वारा संरक्षित)

साइटिस संरक्षित

यो कस्तो देखिन्छ ?: यसको अधिकतम लम्बाइ ५.६३ मिटरको भए तापनि अक्सर गरेर यो तीनदेखि चार मिटरसम्म लम्बाइको हुन्छ । यसको रङ एकनासे ध्वाँसे, कैलो खैरो हुन्छ तर बच्चाको जिउमा भने पँहेल्चो हरियोका साथै कालाकाला किसिमका थोप्लाहरू र पुच्छरमा चाहिँ पाटापाटा हुन्छन् ।

यो कहाँ बस्छ ?: यसको वासस्थानले बृहत् क्षेत्र ओगटेको छ, जस्तै पोखरीको दलदल, सिमसार, नदीहरू, पहाडी खोलाहरू, ठुला बाँधहरू, पानीपोखरी, साना जङ्गका पोखरीहरू, नहरहरू र सामुद्रिक अन्तरद्विपहरू ।

यो कहाँ बस्छ ?: यो मनसुनको समयमा एउटा वासस्थानबाट अर्को वासस्थानमा सर्ने गर्छ । यिनीहरू ठन्डाबाट बच्न वा शीतकालीन निद्राका लागि दुलो बनाएर भूमिगत हुन्छन् तर अन्य समयमा यिनीहरू घाम तापेर बिताउने गर्छन् । मगर गोहीले सबै प्रकारको सिकार निल्न सक्छ तर शिकार यसको साइजमा भर पर्छ । यिनीहरूको प्रजननकाल ६ देखि १० वर्ष पुगेपछि सुरु हुन्छ । यसले ५० ओटा फुलहरू पार्न सक्छ र ओथार्ने समय ५० देखि ९० दिनसम्मको हुन्छ । फुल पारेर छोपेको ठाउँलाई भाले र पोथी दुवैले हेरचाह गर्छन् । फुलबाट बच्चा निस्कन नसकेको अवस्थामा माउले खोस्रेर निस्कन मद्दत गर्दै अभिभावकीय स्याहारको गुन देखाउँछन् ।

नेपालमा यसको फैलावटः यो मुख्य गरी २०० मिटर भन्दा मुनि रहेका नदीनालाहरूमा फैलिएको छ तर वासस्थान नष्ट भएकोले गर्दा देशभरिमा १०० देखि १५० ओटासम्म मात्र बाँचेको देखिन्छ ।

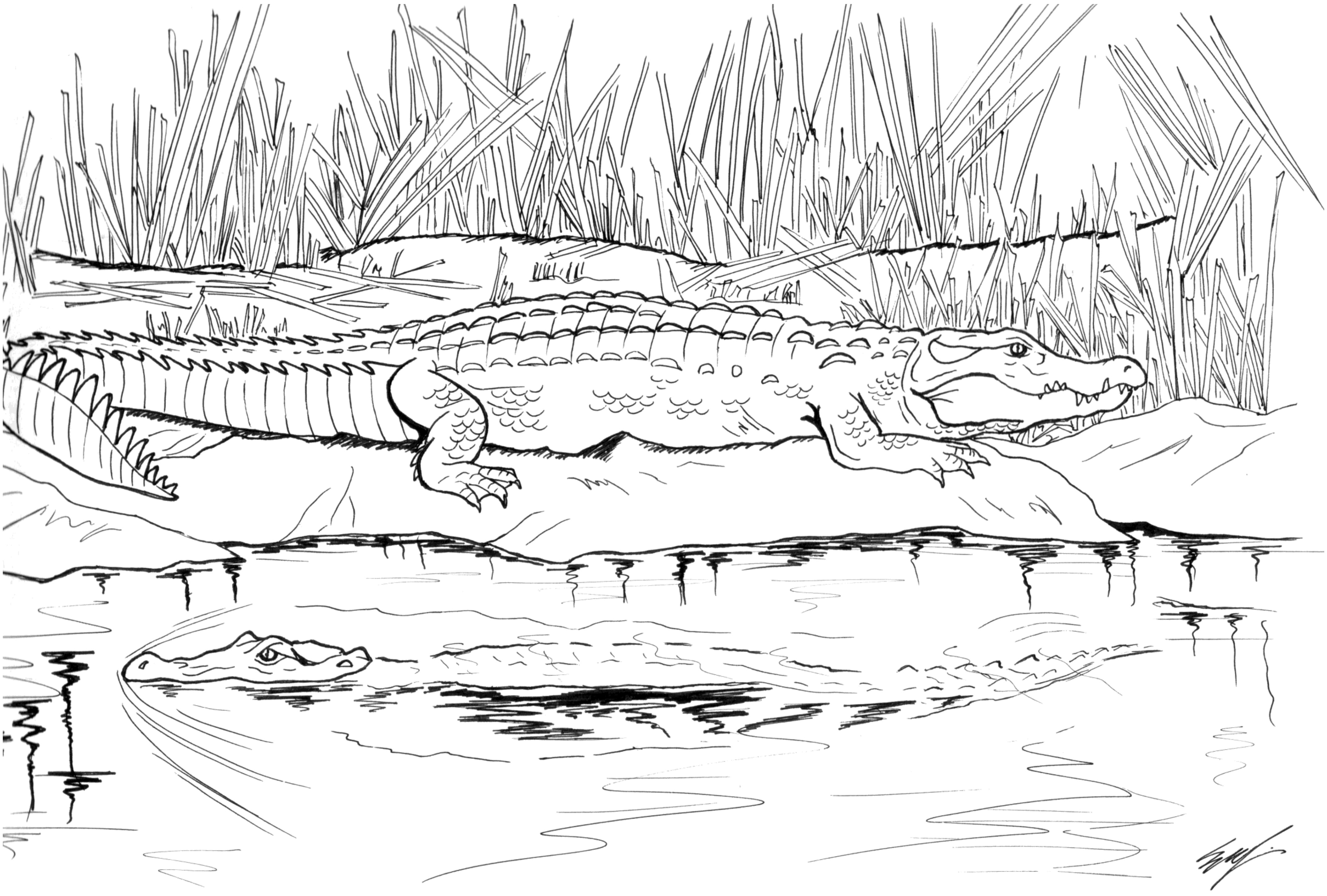

Gavialis gangeticus, Gharial

ग्याभिएलिस ग्याङ्गेटिकस, घरियाल

CITES I Protected species!

साइटिस प्रथम संरक्षित

Nepali names: Lamothuthune gohi, Chimte gohi,

How it looks: Maximum snout-vent length: 7 m, but on average much smaller. Coloration light to dark olive, with dark cross bands and numerous indistinct dark bands. Adult males develop the typical ghara, a large cartilaginous protuberance on the end of the snout.

Where it lives: Lives in deep rivers with banks of sand, grass or rocks.

How it lives: The gharial is the most specialised fish-eater amongst all crociles but also feeds on most other indulgable animals till carcasses. They reproduce with 13-16 (females) years nesting at mud banks on river sides. They lay up to 96 eggs (mean clutch size 35) weighing till 200g. Incubation takes about 72-104 days. Hatchlings measure 35 cm and 75 g.

Distribution in Nepal: In the lower reaches of several large rivers (Mahakali, Karnali, Babai, Rapti, Kali Gandaki, Narayani, Koshi). Since several years gharials are successfully reared in breeding centres to replete natural populations. The number of free-living Nepalese gharials is now about 100, with about half of them captivity bred.

नेपाली नाम : लामो थुतुने घडीयाल गोही (साइटिस संरक्षित प्रजाति)

यो कस्तो देखिन्छ ?: थुतुनोदेखि पुच्छरसम्मको लम्बाइ ७ मिटरसम्मको हुन्छ तर औसतमा यो भन्दा साना पनि हुन्छन् । यसको शरीरको रङमा ध्वाँसे वा पँहेल्वो हरियोमा पाटापाटा परेको अँधेरा खैरा टाटाहरू हुन्छन् । वयस्क भालेको थुतुनोमाथि एक विशेष प्रकारको कुरकुरे हाडले बनेको घैंटो जस्तो अङ्ग हुन्छ ।

यो कहाँ बस्छ ?: यो गहिरा नदीहरू, बगरको चट्टानहरू र घाँस भएको ठाउँमा बस्ने गर्छ ।

यो कसरी बस्छ ?: यो घडीयाल गोही अन्य गोहीहरूमध्ये विशेष गरी माछा मात्र खाने प्रजाति हो तर कुनैकुनै बेला यसको छेउछाउमा आएका अन्य शिकार वा सिनोलाई पनि खाने गर्छ । १३ देखि १६ वर्षको उमेरदेखि पोथीको प्रजनन काल शुरु हुन्छ र यसले खोलाको बगरमा वा दलदलमा फुल पार्छ । यसले ९६ ओटासम्म फुल पार्छ र हरेक फुलको ओजन २०० ग्रामसम्मको हुन्छ । यसको बच्चा निकाल्ने काल जम्मा ७२ देखि १०४ दिनसम्मको हुन्छ । भर्खर फुलबाट निस्केको बच्चाको साइज ३५ सेन्टिमिटर र तौल ७५ ग्रामको हुन्छ ।

नेपालमा यसको फैलावटः ठूला नदीका किनाराहरूमा (कर्णाली, महाकाली, बबई, रापती, काली गण्डकी, नारायणी, कोशी) यो फैलिएको छ । धेरै वर्ष अगाडिदेखि नै चितौनको गोही संरक्षणकेन्द्रमा यसको प्रजनन गराएई जनसंख्या बढाएर संरक्षण गरिंदै छ । अहिले नदीहरूमा छोडिएका जम्मा १०० ओटा घडीयालहरूमध्ये आधा जसो बन्दी प्रजनन विधिद्वारा उत्पादन गरिएका हुन् ।

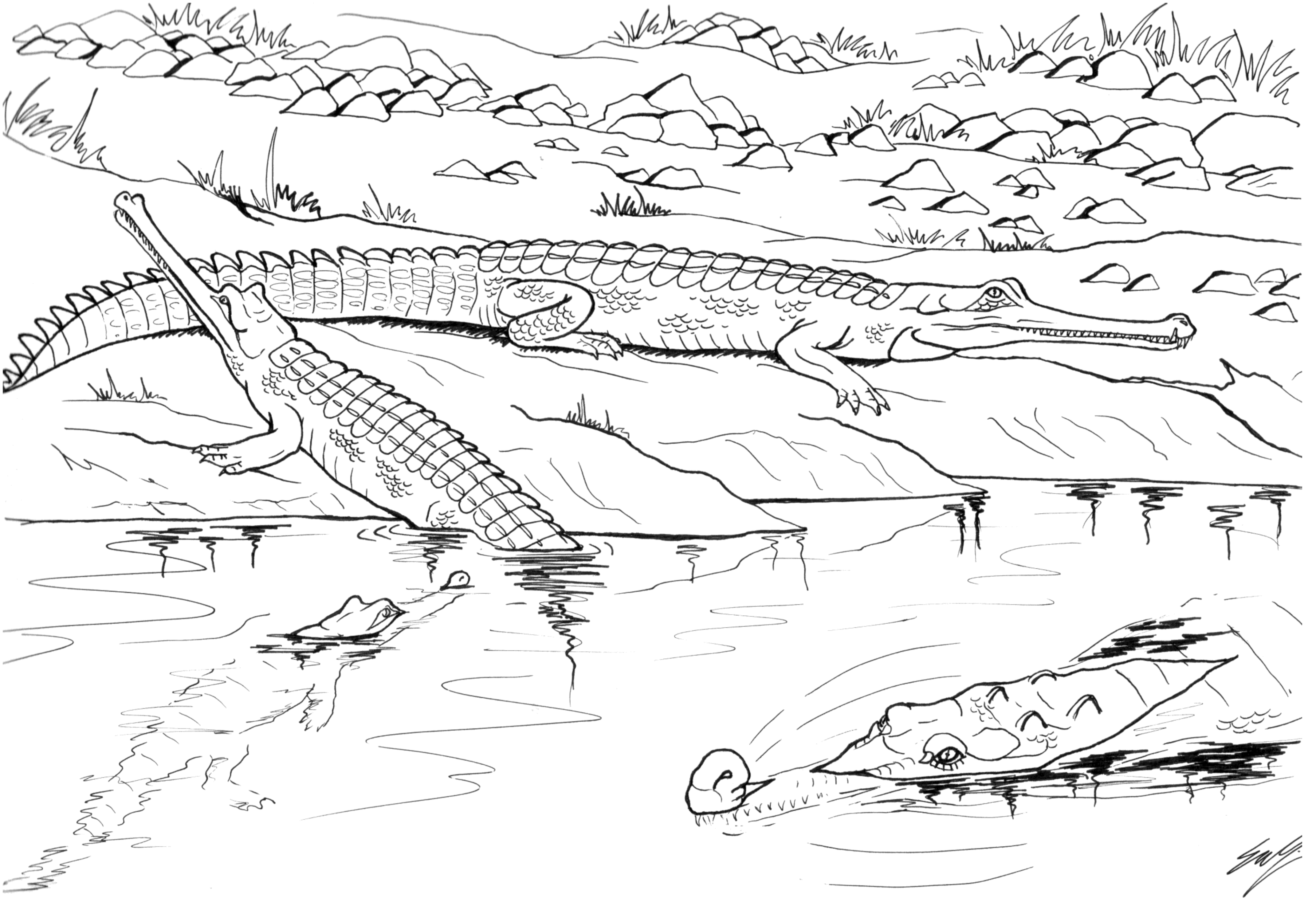

Species living in Nepal but due to limited space not being shown or described here:

Family: Scincidae - Skinks, N: Bhanemungroharu

Asymblepharus himalayanus, **Himalayan ground skink**, N: Himali bhanemungro
Distribution in Nepal: Well documented from Midlands and mountain regions to the west of the Kali Ghandaki River; altitude 2,000-3100 m.
Asymblepharus mahabharatus, **Mahabharat ground skink**, N: Mahabharat bhanemungro
Distribution in Nepal: In Central Nepal known from northern and southern slopes of the Mahabharat Range. 1950 – 3200 m. Possibly the species inhabits a larger continuous area. It is probably a Nepalese endemite.
Asymblepharus nepalensis, **Nepal ground skink**, N: Bhui bhanemungro, Lungchhuri (Rai)
Distribution in Nepal: Known from one locality between Suikhet and Naudanda (Kaski Dst.), 1500 m. Probably a Nepalese endemite.
Asymblepharus sikimmensis, **Sikkim ground skink**, N: Sikkime bhui bhanemungro
Distribution in Nepal: The most widespread and frequent Nepalese ground skink. Many reports from Terai to mountains east of the Dhaulagiri; altitude 150-3200 m.
Lygosoma punctatum, **Brown dwarf skink**, N: Khairo baunne bhanemungro
Distribution in Nepal: A single report from Dharan (Sunsari District) in the Terai, 300 m.
Eutropis dissimilis, **Striped grass skink**, N: Dharke ghase bhanemungro
Distribution in Nepal: Terai up to 300 m , with exception of the extreme W and E.
Leiolopisma reevesi, **Reeve's smooth skink,** N: Reevko chille bhanemungro
Distribution in Nepal: One record from Ithuwa Khola ("Ethumkolsa", Sankhuwasabha District), 1340 m.
Sphenomorphus indicus, **East Himalayan forest skink**, N: Lekhali jungali bhanemungro
Distribution in Nepal: Central and Midlands, 1,340-1,680 m, with rare records.

Family: Agamidae – Agamids, N: Chheparaharuko samuha

Oriotiaris dasi, **Agaupani forest agama,** N: Agaupani jangali chheparo
Distribution in Nepal: Recorded from a single locality (Agaupani, Bajura District) in the Far West, 1,880-2,600 m.

***Oriotiaris major,* Greater forest agama**, N: Thulo jangali chheparo

Distribution in Nepal: Several records from upper Midlands to mountain zone of the Mid-West, 1,950-3,650 m.

***Sitana fusca,* Dark sitana**, N: Jhiyash kalo chheparo

Distribution in Nepal: Only known from Bardibas (Mahottari District, 316 m), perhaps a Nepalese endemite.

***Sitana schleichi,* Suklaphantah sitana**, N: Suklaphante chheparo

Distribution in Nepal: Only known from the Sukla Phantah Wildlife reserve, extreme western Terai, altitude 212 m, perhaps Nepalese endemite.

Family: Gekkonidae – Geckos, N: Bhitti/Mausuli asamuha

***Cyrtodactylus markuscombaii,* Striped gecko,** N: Kombako bhitti

Distribution in Nepal: Known only from a single locality in E Nepal (Ilam; altitude 1,200-1,300 m. Possibly a Nepalese endemite.

Hemidactylus bowringii, Sikkimese dark-spotted gecko, N: Kalothople bhitti

Distribution in Nepal: Locally in the eastern and western Terai, 140 m. Known only from Biratnagar (Morang District) and Ghodatal (Kailali District).

***Hemidactylus brookii,* Spotted house gecko**, N: Thople ghar bhitti, Tiktike, Mousuli

Distribution in Nepal: Relatively few records from the Terai and Midlands, up to 1,370 m (Kathmandu).

***Hemidactylus frenatus,* Bridled house gecko**, N: Jhallare ghar bhitti

Distribution in Nepal: Central and eastern Terai and lower Midlands up to Kathmandu.

***Hemidactylus garnotii*, Assam greyish brown gecko**, N: Khaire bhitti

Distribution in Nepal: Central Nepal, Terai and Midlands up to Pokhara. Airport (960 m). Evidently not common.

स्थानाभावले गर्दा यस पुस्तकभित्र नसमेटिएका नेपालका सरिसृपका केही पजातिहरू निम्न प्रकार छन् :

फेमिली : सिन्सिडी– स्किङ्क, ने. : भानेमुङ्ग्राहरू ।
***एसिम्ब्लेफारस हिमालयानस,* हिमालयन ग्राउन्ड स्किङ्क, ने.** हिमाली भानेमुङ्ग्रो
नेपालमा यसको फैलावट : यो कालीगण्डकीको पश्चिमतर्फ पर्ने मध्य र उच्च पहाडको २००० देखि ३१०० मिटरसम्मको उच्चाइमा फैलिएको पाइन्छ ।
***एसिम्ब्लेफारस महाभारतस,* महाभारत ग्राउन्ड स्किङ्क, ने.** महाभारत भानेमुङ्ग्रो
नेपालमा यसको फैलावट : यो मध्य नेपालको उत्तरतिर पर्ने महाभारत पर्वतको १९०० देखि ३२०० मिटरको उच्चाइ भएका ठाउँहरूमा नियमित रूपमा पाइन सक्छ । यो नेपालको रैथाने प्रजातिमा पर्न सक्छ ।
***एसिम्ब्लेफारस नेपालनेन्सिस,* नेपाल ग्राउन्ड स्किङ्क, ने.** नेपाले भुइँ भानेमुङ्ग्रो, लुड्छुरी (राई)
नेपालमा यसको फैलावट : यो कास्की जिल्लाको सुइखेत र नौडाँडा क्षेत्रको १५०० मिटरसम्मको उच्चाइतिर फैलिएको छ । सम्भवतः यो पनि नेपालको रैथाने प्रजाति हो ।
***एसिम्ब्लेफारस सिक्किमेन्सिस,* सिक्किम ग्राउन्ड स्किङ्क, ने.** सिक्किमे भुइँ भानेमुङ्ग्रो ।
नेपालमा यसको फैलावट : यो सुनसरी जिल्लाको ३०० मिटरको उचाइमा अवस्थित धरानको आसपासमा फैलिएको पाइन्छ ।
***माबुया डिसिमिलिस,* स्ट्रिपग्रास स्किङ्क, ने.** धर्के घाँसे भानेङमुङ्ग्रो
नेपालमा यसको फैलावट : यो सुदूर पूर्व र पश्चिमको अतिरिक्त तीनसय मिटरसम्मको उचाइ भएको तराई क्षेत्रसम्म पाइन्छ ।
***सिन्सिल्ला मोडेस्टा,* स्मुथ स्किङ्क, ने**. चिल्ले भानेमुङ्ग्रो
नेपालमा यसको फैलावट : सङ्खुवासभाको १३४० मिटरको उच्चाइमा पर्ने इथुवा खेलामा मात्र यसको एउटा नमुना भेटिएको छ ।
***सिन्सिल्ला रिभेसी, रिभेस* स्मुथ स्किङ्क, ने**. रिभको चिल्ले भानेमुङ्ग्रो
नेपालमा यसको फैलावट : यसको १३४० मिटरको उच्चाइ ("इथुवाखोला" सङ्खवासभा जिल्ला) मा मात्र एउटा नमुना फेला परेको छ ।
***स्फेनोमोर्फस इन्डिकस्,* इस्ट हिमालयन फोरेस्ट स्किङ्क, ने.** लेकाली जङ्गली भानेमुङ्ग्रो
नेपालमा यसको फैलावट : यो मध्य नेपालको १३४० देखि १६८० मिटरको उच्चाइसम्म फैलिएको छ तर यसको दसीप्रमाण पाउन अहिले मुस्किल छ ।
फेमिली : अगामिडी– अगामिडस्, ने. छेपाराहरू
***ओरिओटिआरिस डासी,* अगाउपानी फोरेस्ट अगामा, ने**. अगाउपानी जङ्गली छेपारो ।
नेपालमा यसको फैलावट : यो नेपालको सुदूर पश्चिमाञ्चलमा पर्ने बाजुरा जिल्लाको अगाउपानी क्षेत्रको १८८० देखि २६०० मिटरसम्मको उच्चाइतिर मात्र फैलिएको पाइन्छ ।
***ओरिओटिआरिस मेजर,* ग्रेटर फोरेस्ट अगामा, ने**. ठूलो जङ्गली छेपारो
नेपालमा यसको फैलावट : यो मध्यमाञ्चलको पश्चिम १९५० देखि ३६५० मिटरसम्मको उचाइ भएको मध्य र उच्च पहाडी ठाउँहरूमा फैलिएको छ ।
***सिताना फुस्का* डार्क सिताना, ने**. भ्यासे कालो छेपारो ।
नेपालमा यसको फैलावट : यो अहिलेसम्म महोत्तरी जिल्लाको ३१६ मिटर उचाइमा अवस्थित बर्दिवास इलाकामा मात्र पाइएको छ । सम्भवतः यो पनि नेपालको रैथाने प्रजाति हो ।
***सिताना स्लाइखी,* सुक्लाफाँटा सिताना, ने**. सुक्लाफाँटे भ्यासे छेपारो
नेपालमा यसको फैलावट : यो सुदूर पश्चिमको सुक्लाफाँट राष्ट्रिय निकुञ्जको २१२ मिटरको उच्चाइको भूभागमा भेटिएको छ । यो पनि सम्भवतः नेपालको रैथाने प्रजाति हो ।
फेमिली : गेक्कोनिडी– गेक्को, ने. भित्तीहरू ⁄ माउसुलीहरू
***सर्टोपोडिअन मार्कुसकम्बी,* स्ट्रिप्ड गेक्को, ने**. कोम्बाको धर्के भित्ती
नेपालमा यसको फैलावट : यो पूर्वाञ्चलको इलाम जिल्लाको १२०० देखि १३०० मिटरसम्मको उचाइ भएका ठाउँहरूमा मात्र पाइएको छ । यो पनि सम्भवतः नेपालको रैथाने प्रजाति हो ।
***हेमिड्याक्टाइलस बौरङ्गी,* सिक्किमिज डार्क स्पोटेड गेक्को, ने**. सिक्किमे कालथोप्ले भित्ती ।
नेपालमा यसको फैलावट : यो तराईको १४० मिटरमा अवस्थित मोरङ जिल्लाको विराटनगरमा र पश्चिम तराईको कैलाली जिल्लाको घोडाघोडी ताल क्षेत्रमा मात्र भेटिएको छ ।
***हेमिड्याक्टाइलस ब्रुकी,* स्पोटेड हाउस गेक्को, ने**. थोप्ले घरभित्ती, टिकटिके माउसुली
नेपालमा यसको फैलावट : यो नेपालको तराईदेखि १३७० मिटर उच्चाइसम्मको मध्य पहाडी भूभाग (काठमाडौं) सम्म फैलिएको पाइन्छ ।
***हेमिड्याक्टाइलस गार्नोटी,* आसाम ग्रेइस ब्राउन गेक्को, ने**. आसामे खैरे भित्ती
नेपालमा यसको फैलावट : यो मध्यमाञ्चलको तराईदेखि मध्यपहाडी भूभागको पोखरा विमानस्थल छेउछाउ (९६० मि.) सम्म फैलिएको छ । यो त्यति सजिलै भेट्टाइन्न ।

ARCO-Nepal reg. soc.

@ ARCO - Instituto y Nucleo Zoológico

E-04200 Tabernas / Almería – Spain

www.arco-nepal.de
email: arco-nepal@t-online.de

The Conservation Society
ARCO-Nepal reg. soc.
Germany

Amphibian and Reptile Conservation of Nepal

सरिसृप संरक्षण

सन् १९९७ मा स्थापित आर्को नेपाल नामक संरक्षण संस्था (नेपालका उभयचर तथा सरिसृप संरक्षण संस्था) नेपालको सरिसृपशास्त्र यसको उत्थान र संरक्षणसँग सम्बन्धित छ। यसको मुख्य अध्ययनको क्षेत्र भनेको नेपालमा पाइने उभयचर तथा सरिसृपहरूको पहिचान, वर्गीकरण र संरक्षण सम्बन्धी संचेतनामूलक ज्ञान दिलाउनु हो। यसको नामाकरण अङ्ग्रेजी शब्दमा भएको छ तापनि यसले नेपालको औपचारिक भाषासँग सम्बन्ध राख्तछ र स्थानीय वा अन्तरराष्ट्रिय सम्बन्धन वा सहकार्य यसैको माध्यमबाट गरिन्छ। आर्कोको अर्थ “अर्धाकार” हुन्छ र यस परिप्रेक्षमा भने यसले इन्द्रेनी भन्ने जनाउँछ, जो प्रकृतिको प्रतीक हो र यस संस्थाको प्रयास पनि पारिस्थितिक प्रणालीलाई संरक्षण गर्नु नै हो। हाम्रो संस्थाको सबै भन्दा पहिलो काम भनेको कछुवाहरूको संरक्षण गर्ने परियोजनालाई सहयोग पुऱ्याउनु हो (विशेष गरी नेपालका कछुवाहरूको जीववैज्ञानिक अध्ययन, वर्गीकरण र संरक्षण) जुन नेपाल सरकारले १९९७ मा अनुमोदन गरिसकेको छ। यस्तै अति आवश्यकीय संरक्षण परियोजनाको लागि पहल र महसुसका अतिरिक्त यसले नेपालमा अझैसम्म अनुसन्धान गर्न बाँकी उभयचर तथा सरिसृपहरूको पनि अध्ययन अनुसन्धानलाई खोजी गर्नु हो। आर्को नेपाल संस्थाले वास्तविक समस्याको पहिचान तथा त्यसको समाधान गर्ने उपायका बारेमा विशेष रुचि राख्दछ। यसले आफ्नै सदस्यहरूका बीचमा छलफल, वस्तुगत अध्ययन र प्रकाशन गर्ने गर्छ तर गैरसदस्यहरूलाई वा अतिथिहरूलाई पनि यसमा सहभागी गराउन सक्नेछ, अन्य विषयहरू जस्तै परियोजनाको विकास, व्यावहारिक तथा औपचारिक परियोजनासंरक्षणको विकास, संरक्षण विधिको प्रगतिविवरण, साथै तत्कालीन वैज्ञानिक अनुसन्धानको परिणाम आदिबारे नेपालको उभयचर तथा सरिसृपशास्त्रसँग सम्बन्धित क्षेत्रमा पहल गर्नेछ। यसै गरी यस विषयमा गोष्ठी, चासो राख्ने स्थानहरूमा आमन्त्रित अतिथी प्रवचनको व्यवस्था, जनचेतनामूलक शिक्षाको अभियान, विद्यालय, कलेज, संस्थानहरू, राष्ट्रिय निकुन्जहरूमा सूचना तथा तालिमको व्यवस्था, संरक्षण परियोजनको स्थापना (जस्तै राष्ट्रिय निकुन्ज र सामुदायिक संस्थाहरू) आदि आर्को नेपालका आगामी कार्यक्रमहरू हुन्। अनुसन्धान कार्य (परियोजनाहरू, स्नातकोत्तर र विद्यावारिधिका शोधकार्यहरू) आदिलाई पहिलेदेखि नै सफलतापूर्वक सञ्चालन गरेको भए तापनि अझ यी माथिका विषयहरूमा खोज अनुसन्धन कार्यलाई व्यापकता दिइनेछ।

आर्को नेपालले चासो राख्ने सबै व्यक्तिहरूलाई र नयाँ सदस्यहरूलाई स्वागत गर्छ। यस संस्थाका महत्वपूर्ण परियोजनालाई एउटै मात्र वार्षिक सदस्यता शुल्कले पनि ठूलो योगदान दिनेछ। निश्चय नै अनुदानलाई पनि स्वागत गरिने छ। नेपाल जस्तो मुलुकलाई स्थायी अनुसन्धान कार्य जरुरी परिरहने हुँदा व्यावहारिक सहयोग आवश्यक छ र यो अन्य देशहरूमा पनि लागु हुन सक्नेछ। यस संस्थासम्बन्धी सदस्यताको सूचना र सहकार्यका सम्झौताहरू इन्टरनेट मार्फत प्राप्त गर्न सकिनेछ। अन्य कुनै सुझाहरू भएमा हार्दिक स्वागत गरिनेछ।

कछुवासंरक्षण परियोजनका लागि उच्च आदर्शवादी सोच भएका लगनशील नयाँ सदस्यहरूको खाँचो छ । यो एउटा ठूलो लक्ष्य बोकेको दीर्घकालीन कार्य हो। हालसम्म पहिचान नगरिएका उभयचर तथा सरिसृपहरूको वर्णन सहितको पहिलो परिणामका साथसाथै यस विषयका भावी अनुसन्धान कार्यहरूको विशेष प्रकारको प्रकाशन “कन्ट्रीब्युसनस टु द हर्पेटोलोजी अफ साउथ एसिया (नेपाल, इन्डिया)” र ‘बाइलोजी एन्ड सिष्टमेटिक डेर एमफिबियन नेपालस’ हरुमा प्रकाशन गरिएको छ। यस अघि पनि नेपाली र अङ्ग्रेजी भाषामा नेपालका कछुवाहरूको बालचित्र (रङ्ग भर्ने) पुस्तक प्रकाशित भएको थियो र अङ्ग्रेजी र जर्मनी भाषाका पोष्टरहरू, भिडियो र अरु कुराहरू पनि हाम्रो वेवसाइड इन्टरनेटमा राखिएको थियो। यसै गरी यस बारेमा एच.एच.स्ल्याइख र डब्लु.ख्यास्लेद्वारा लेखन तथा सम्पादन गरिएको एउटा बृहत् आकारको ‘एमफिबिया एन्ड रेप्टाइल्स अफ नेपाल’ नामक पुस्तक प्रकाशित भइसकेको छ र यसमा उभयचर तथा सरिसृपहरूको समसामयिक ज्ञानका साथै गत वर्षसम्म गरिएका नवीनतम खोज अनुसन्धानका परिणामहरू समेत प्रकाशन गरेको छ।

ARCO-Nepal reg. soc.
c/o ARCO - Instituto y Nucleo Zoológico

E-04200 Tabernas / Almería – Spain
www.arco-nepal.de
email: arco-nepal@t-online.de

The Conservation Society
ARCO-Nepal reg. soc.
Germany

Amphibian and Reptile Conservation

The conservation society ARCO-Nepal (Amphibian and Reptile Conservation of Nepal), founded 1997, is concerned with the promotion of knowledge on herpetology and conservation. Its main field of activity is to enhance the awareness on biology, systematics and conservation of amphibians and reptiles in Nepal. Name and symbol of the conservation society use the English abbreviation to employ the official language of Nepal and to emphasise the necessity of international orientation and collaboration. ARCO also means „the bow", in our case the rainbow which as a symbol for nature, ambient and ecology should span and shelter our efforts.

The predominant task of our society is the support of the turtle conservation project (Systematics, Biology and Conservation of the Turtles of Nepal) which was approved by the Nepalese government in January 1997. Besides the urgently needed initiation and realisation of this conservation project there is great need to record the hitherto largely unexplored amphibian and reptile fauna of Nepal.

The ARCO-Nepal society is intended to arouse interest in the actual problems and the planned measures. Talks, events and publications will inform members, but also interested non-members and guests, on project development, progress of official and practical conservation measures as well as the latest scientific results concerning the herpetology of Nepal. Seminars and guest lectures are intended to arouse interest in this field of herpetology. Public education campaigns, information and training for schools, colleges, institutes and national parks as well as the establishment of conservation projects (e.g. at national parks, community districts a.o.) is a further task of ARCO-Nepal.
Research work (projects, dissertations for diplomas and doctorates) have already started successfully but should still be intensified and widened in the fields mentioned above.

ARCO-Nepal welcomes all interested persons and, of course, new members. With a single annual membership fee great contributions to the project scopes can be realized. Donations are naturally welcome, too. Also practical help is needed as well in Nepal itself as for a lot of logistical work in other countries. Information on membership and collaboration can be obtained from the Internet. Any further kind of suggestion is also welcome.

The turtle conservation project needs a lot of idealism, engagement and recruitment of new members. It is a long-term enterprise with a great aim.

First results, including the first description of some up to now unknown amphibian and reptile species, as well as further research jobs to this topic complex, are published in the special editions „Contributions to the Herpetology of South Asia (Nepal, India)" (ISBN 3-87429-404-8) and „Biologie und Systematik der Amphibien Nepals" (ISBN 3-934921-05-1). Furthermore a children painting book about the turtles of Nepal with accompanying texts in English/German as well as English/Nepali, posters, videos and much more can be acquired or are to find on our website: www.arco-nepal.de. A book about the „Amphibians and Reptiles of Nepal" by H.H. Schleich & W. Kaestle (eds.), ISBN 3-904144-79-0) offers a comprehensive view of the current knowledge state of the herpetology of Nepal and considering the newest investigation results of the last years, has been published, too.

Confirmation of Membership

Sponsoring Society "ARCO-Nepal reg. soc."

Amphibian & Reptile Conservation of Nepal

Herewith I declare my membership to "ARCO-Nepal e. V." for following conditions - state 2009 -

O full membership	EUR 25,-
O Students	EUR 15,-
O Institutions	EUR 50.-

first name, name ....

street ....

code, city ....

place, date ....

signature ....

Authorisation for automatic bank charge

Herewith I accept the automated member ship fee charge once per year from my bank

account.no: ……………………………………………………...........................

Name of account holder ………………………………………………………………

Sort code ………………………………… ……………… ………………

Place and Date ……………………………………………………………………..

Signature …………………………………………………………………….

Membership fees please transfer to:

account no. 1000099984 BIC SSKMDEMMXXX

Bank Stadtsparkasse München, BLZ 70150000 IBAN DE95701500001000099984

ARCO-Nepal. eV., Amphibian and Reptile Conservation of Nepal. c/o W. Dziakonski, Edlingerstr. 18, D-81543 Munich / Germany

NOTES / SPECIES FOUND **PLEASE SEND TO ARCO-NEPAL BY MAIL AND FORWARD TO NEXT NATIONAL PARK**

FIELD OBSERVATIONS **EMAIL TO: ARCO-NEPAL@T-ONLINE.DE** **INFO AT: WWW.ARCO-NEPAL.DE**

Your name, Address: Profession/Ocupation: Age:

Date/Time	Locality	Species	Number	Behaviour	Notes on Habitat

Varanus bengalensis

Varanus flavescens

Gecko gekko

Calotes versicolor

Laudakia tuberculata

Eutropis macularia

Eutropis carinata

Japalura variegata

Ophisaurus gracilis

Draco sp.

Oriotiaris tricarinata, male

Oriotiaris kumaonensis

Scincella capitanea

Asymblepharus ladacensis

Phrynocephalus theobaldi

Lygosoma albopunctatum

Sitana sivalensis

Sphenomorphus maculatus

Cyrtodactylus martinstolli

Cyrtodactylus nepalense

Hemidactylus flaviviridis

Cosymbotus platyurus

Crocodylus palustris

Gavialis gangeticus

ISBN 978-39-814938-1-8